

WESTMIRK

Letnik XVI.

Celovec, petek, 25. avgust 1961

Štev. 34 (1006)

Problem lakote v svetu ni le problem kosa kruha

Problem „podhranjenih“ množic v svetu, skratka problem lakote je pogosto predmet raziskovanj in obsežnih razprav. V zvezi s tem vprašanjem pa se vedno pojavlja tudi problem nerazvitih del, problem neravnovesja v svetu, kjer so križeče razlike med razvitimi in nerazvitimi državami. Poseben strokovnjak za taka vprašanja je prof. Jose de Castro iz Ria de Janeiro, predsednik FAO (mednarodne organizacije za prehrano), ki je napisal o teh problemih zanimiv članek, iz katerega povzemamo tudi naslednje misli.

Ko sem leta 1948 objavil svojo prvo knjigo »Geopolitika lakote«, so mi mnogi rekli, da skušam problem še zaostri, posebno zato, ker sem obtožil kolonializem, da drži dve tretjini sveta slabo razviti. Ko sem bil leta 1952 izvoljen za predsednika FAO, v diskusijah v tej organizaciji niso nikoli govorili o »lakoti«, pač pa bolj sramežljivo o »podhranjenosti«. Uspelo mi je, zrušiti ta tabu, da bi pojmu lakote utrl pot v uradno do-jemanje in kot prvo zmago smatram to, da so Združeni narodi danes pokrovitelj svetovne kampanje proti lakoti.

Dejavnost FAO je bila pri spoznavanju tega problema le stranskega pomena. Dejansko spremembo je povzročilo dejstvo, da se je spremenilo gledanje podhranjenih narodov. Tisoč let so ti mislili, da je lakota nekaj, kar je prav tako prirodno, kot so naravni rojstvo, poroka in smrt. Ko se je med njimi razširila znanost, so nenadoma spoznali, da žive na svetu narodi, ki morejo jesti toliko, kot jim organizem narekuje. Odkrili so, da pomanjkanje prehranbenega blaga ni prirodni pojav, pač pa dediščina družbenih krivic in slabe delitve, kar je, vsaj kar se njih tiče, zakrivilo kolonialno izkoriščanje. In ti narodi so se začeli upirati.

Narodi na Zahodu sicer ugotavljajo, da se nerazviti narodi upirajo, ker so lačni, vendar pa še ne opažajo pravih razlogov za to lakoto. Nerazvitim narodom zato očitajo lenobo, neznanje. Pravijo jim, da so nižje rase. Tudi vremenske razmere da so temu krivci, pravijo.

In tako je svet danes razdeljen v dve skupini: na eni strani sta dve tretjini človeštva, ki premalo je, na drugi pa je ena tretjina dobro hranjenih ljudi, ki pa več ne spijo, ker se bojijo upora lačnih. Človeštvo torej živi v duhu dveh negativnih znakov: v znaku lakote in v znaku strahu. To stanje se ne sme nadaljevati, ker je skrajno nevarno.

Predvsem se je treba otesti nazorov, po katerih izhaja lakota od tega, ker proizvodnja prehranbenega blaga ne more tako naglo naraščati kot narašča prebivalstvo. Čez sto let bo na Zemlji morda več desetih milijard ljudi, morda pa jih bo še manj, kot jih je danes. To bo odvisno od gospodarskih in družbenih ustanov, ki jih bodo ljudje do tedaj vzpostavili. Trenutno je kolonializem kriv, da v manj razvitih predelih sveta še vedno vlada lakota. Povsod, od koder je kolonializem izginil, je vprašanje lakote rešeno, ali bo v kratkem rešeno.

Kakšni so izhodi za rešitev vprašanja lakote?

Proti lakoti ni posebnega zdravila. Borba proti lakoti je borba proti nerazvitosti. Boriti se moremo le s tem, da odstranimo kolonialistično gospodarsko strukturo in to z agrarno preosnovno in z razvijanjem industrije. Toda ti dve področji — kmetijstvo in industrijo — je treba vzporedno urejati. Brazilija na primer se je v zadnjih letih zelo naglo industrializirala, toda pozabila je na agrarno reformo in brez te brazilske gospodarstvo ne more dajati niti surovin za industrijo, niti prehranbenega blaga za potrebe prebivalstva. Treba je hkrati rešiti tako vprašanje kruha kakor tudi vprašanje jekla.

Svet je treba gledati globalno. In pri tem ugotovimo, da je svet globalno vzeto slabo razvit. Za slabo razvitost je značilno neravnovesje. Brazilija ima najsodobnejšo prestolnico na svetu, ima dve mesti, ki spadata med najrazkošnejša na svetu — Rio de Janeiro in Sao Paolo — krasne ceste na jugu in ogromna bogastva. In vendar je slabo razvita dežela. Zakaj? Zato, ker na severu ljudi mori lakota in zato, ker je njeno gospodarstvo povsem neuravnovešeno.

Isto velja v obsegu vsega našega globusa: imamo istočasno ZDA in Indijo, Belgijo in Kongo, skratka slabo razvit svet. Za vse države, tudi za one najbogatejše, je torej nujno, da se vzpostavi ravnotežje.

Nevarna igra okoli Berlina:

Politika sile in groženj zahodnonemške vlade ne pomeni le nevarnost za Nemčijo, marveč ogroža mir v svetu

Nemčija je že enkrat imela »železnega« kanclerja — Bismarcka in kam jo je vodila njegova politika? Najprej do poprej nikdar dosežene višine, do pretiranega samoljubja in čuta večvrednosti ter vzvišenosti, da je bil padec potem še toliko hujši, ko se je pod vodstvom svojega »Führerja« Adolfa Hitlerja znašla v doslej največji katastrofi. Iz te zgodovine bi se morali učiti zlasti današnji voditelji Zahodne Nemčije z novim »železnim« kanclerjem Adenauerjem na čelu, kajti potem rešitev nemškega vprašanja ne bi bila težka, potem problem Berlina ne bi predstavljal nevarnost za svetovni mir.

Toda ravno iz te zgodovine se Adenauer in njegovi pristaši očitno niso ničesar naučili. To potrjujejo najnovější dogodki okoli Berlina, ko se bonnska vlada spet skuša igrati z nevarno politiko sile in groženj. Zahodne velesile — Amerika, Anglija in Francija — nosijo za ta razvoj veliko odgovornost, ker so Zahodni Nemčiji dale v roke orožje, da ponovno lahko grozi in s tem priliva olje na ogenj, ki tli v centru Evrope.

Naivno bi bilo verovati zahodnonemškim politikom, če zatrjujejo, da samo branijo svobodo. Zadnja leta so dovolj jasno pokazala, da njihova politika ni politika obrambe svobode, pač pa politika revanšizma, ki pod plaščem »boja za svobodo« skriva svoje prave namene. Kaj je zgubila Zahodna Nemčija s tem, da so vzhodnonemške oblasti poostriale varnostne ukrepe na meji? Ničesar! Kljub temu pa grozi Adenauer z najostrejšimi protiukrepi in hoče porušiti še edine preostale mostove — gospodarske stike — med Vzhodno in Zahodno Nemčijo. Amerika in Anglija svojega nemškega zaveznika sicer svarita pred nadaljnjo zaostritvijo, vendar sta demonstrativno povečali svoje vojaške sile v zahodnem delu Berlina.

To so vsekarer dejstva, ki lahko privedejo do nevarnega zapleta, zlasti, če v trenutku največje napetosti eden ali drugi zgubi živce. Na srečo do tega doslej še ni prišlo in je v zahodnem tisku med vrsticami naravnost razbrali neke razočaranost, ker so v Vzhodni Nemčiji mirno gledali, kako se ameriške vojaške kolone s tanki in topovi neovirano pomikajo skozi

Vzhodno Nemčijo v zahodni Berlin. V tej luči so dobile čuden prizvok tudi izjave ameriškega podpredsednika Johnsona ter kanclerja Adenauerja, ki sta med nedavnim obiskom v Berlinu oba poudarjala miroljubnost Zahoda in hkrati zagotavljala, da bodo zahodne države vedno pripravljene odločno braniti svobodo.

Visoko doneče fraze o svobodi, miru in demokraciji pa danes ne zadostujejo več, odločilna so le dejanja. Na Zahodu pa pri-

Zadnje priprave za Beograd

Danes v enem tednu se bo v Beogradu začela konferenca šefov vlad izvenblokovskih držav, kateri pripisujejo velik pomen ne samo v državah, ki se je bodo udeležile marveč tudi v ostalem svetu. Številni vodilni politiki so podali izjave in so napisali članke o tem srečanju, o katerem so prepričani, da bo pomenilo važno prelomnico v mednarodni politiki. Po vsem svetu namreč poudarjajo, da pripada izvenblokovskim državam zlasti v današnjem času zaostrene hladne vojne med Vzhodom in Zahodom pomembna vloga pri reševanju svetovnih problemov.

Posebno obširno pišejo o bližnji konferenci v Beogradu razni časopisi, ki soglašajo v tem, da bo beograjska konferenca določila nove politične perspektive. Neki ugledni kairski list je pred dnevi zapisal, da ves svet pričakuje, da bodo v Beogradu sprejeti pomembni sklepi glede vrste mednarodnih vprašanj, kol so razorožitev, berlinska kriza, popuščanje mednarodne na-

manjuje ravno takih dejanj, ki bi upravičevala zaupanje v izjave vodilnih politikov. Tudi v zahodnonemških listih, predvsem v ilustriranih revijah, se namreč vedno pogosteje oglašajo glasovi, ki izražajo dvom v pravilnost in upravičenost sedanje politike bonnske vlade. »Svobodo ne samo deklarirali, marveč tudi praklicirali,« je pravilno zapisal neki zahodnonemški protestantski duhovnik, ki zlasti graja dejstvo, da mali preprosti človek v Zahodni Nemčiji sploh ni poučen o dejanskih razmerah doma in v svetu in zato tem lažje naseda tistim, ki histerično kričijo o »nevarnosti z Vzhoda«, v resnici pa so sami najbolj goreči privrženci politike hladne vojne — največje nevarnosti za mir v svetu. Sedanji dogodki okoli Berlina to dovolj jasno potrjujejo!

petosti in zajamčenje svobodnega, neodvisnega razvoja novoosvobojenih držav. »Nikoli ne bodo nikakršni zlonamerni poskusi, piše list, odvrnili nevezanih držav z njihove poti, še manj pa jih bodo ločili od velike naloge, ki jo danes uresničujejo, ko se borijo za odstranitev imperialističnega gospodarstva, za utrditev miru in za pomoč borbi narodov za njihovo popolno neodvisnost.«

Beograd bo v dnevi konference pritegnil zanimanje vse svetovne javnosti. V jugoslovanski prestolnici se bodo zbrali vodilni državniki iz vseh delov sveta, nad 500 novinarjev pa bo svetovno javnost sproti obveščalo o poteku konference.

Na Južnem Tirolskem:

Nov val dinamičnih atentatov

Ekstremistični elementi na Južnem Tirolskem so ponovno pokazali, da jim ni do pomiritve. Komaj je vodstvo južnotirolske ljudske stranke pristalo na predlog notranjega ministra, da bi posebna parlamentarna komisija proučila položaj na Južnem Tirolskem in vladi predlagala ukrepe za rešitev tega problema, se je začel nov val dinamičnih atentatov. Spet so spustili v zrak vrsto električnih daljnovodov in povzročili ogromno materialno škodo, v odgovor pa je italijanska policija nadaljevala z aretacijami in preiskavami.

Spet so dosegli, kar so hoteli, namreč tako imenovani »južnotirolski borci za svobodo«, ki so že pred tedni grozili z novimi nasilji. Dosegli so, da italijanske oblasti upravičeno dvomijo v iskreno pripravljenost južnih Tirolcev na mirno rešitev spora in prijateljsko sožitje med obema narodoma; dosegli so, da so se medsebojni odnosi ponovno zaostri in je Italija prisiljena pomnožiti varnostne ukrepe. Skratka: komaj začeta pot pomiritve je nalezla na nove ovire in izgledi za reševanje problema so se spet poslabšali, kar pa ni le v škodo Italiji, marveč v prvi vrsti manjšini sami, ki bi morala biti posebno zainteresirana na tem, da čim prej pride do takega razpeta, ki bi omogočil pogajanja v ozračju miru in medsebojnega zaupanja. Toda tako zaupanje je zgrajeno na zelo trhljih temeljih, dokler pretresajo ozračje dinamiške eksplozije.

Morda je prav to spoznanje porodilo na Južnem Tirolskem novo stranko — združene tistih, ki leta 1939 niso sledili Hitlerjevemu pozivu »Heim ins Reich«, marveč so ostali doma na Južnem Tirolskem — ki se je takoj od vsega začetka z vso odločnostjo izrekla proti ekstremističnim silam in kot svoj glavni cilj proglasila mirno sožitje med Italijani, južnimi Tirolci in Ladinci. Stranka je sicer še v začetni fazi svojega delovanja, vendar je že njen prvi poziv nalezl na širok odmev med južnotirolskim prebivalstvom in je pričakovati, da bo morala njen obstoj resno upoštevati tudi tradicionalna južnotirolska ljudska stranka.

Maloobmejni promet med Italijo in Jugoslavijo:

33,627.000 mejnih prehodov v 6 letih

Videmski sporazum, s katerim je bil uveden maloobmejni promet med Italijo in Jugoslavijo, je prejšnji teden obhajal svojo šesto obletnico. Ugodne posledice tega sporazuma občuti vse obmejno prebivalstvo na obeh straneh meje, kar je najbolj razvidno iz naslednjih števil, ki jih je ob šestih obletnici podpisa videmskega sporazuma objavil »Primorski dnevnik«:

V šestih letih veljavnosti videmskega sporazuma je prešlo italijansko-jugoslovansko mejo 33,627.000 imenikov obmejnih propusnic, kar pomeni nad pet milijonov oseb vsako leto. Največji maloobmejni promet se odvija na tržaškem področju. Od podpisa videmskega sporazuma je namreč prešlo mejo tržaškega področja 26,617.000 obmejnih prebivalcev iz obeh smeri. Samo italijanske oblasti so v tem času izdale nad 520.000 dokumentov za prehod meje, od katerih jih odpade samo na Trst 155.000.

Ob šestih obletnici podpisa videmskega sporazuma je podpredsednik stalne mešane italijansko-jugoslovanske komisije za izvajanje določil tega sporazuma dal izjavo tržaškemu radiu, v kateri je poudaril, da je bil z videmskim sporazumom dosežen cilj, ki sta si ga zastavili obe strani. To je bilo omogočeno zlasti zaradi dinamičnosti sporazuma samega, katerega členi so bili spremenjeni in prilagojeni potrebam in željam obmejnega prebivalstva. V svoji izjavi je ob zaključku še izrazil željo, da bi stalna mešana komisija tudi v bodoče proučevala samo vprašanja v zvezi z olajšavami, ki bi jih videmski sporazum nudil obmejnemu prebivalstvu.

Vodja jugoslovanske delegacije v stalni mešani komisiji pa je ob šestih obletnici videmskega sporazuma med drugim poudaril:

Ob šestih obletnici podpisa videmskega sporazuma lahko še enkrat ponovim — kar je bilo z jugoslovanske strani že večkrat poudarjeno — da je videmski sporazum eden važnih činiteljev v razvoju dobrih sosedskih odnosov med Italijo in Jugoslavijo, izvajanje sporazuma pa daje koristne rezultate za obmejno prebivalstvo na obeh straneh jugoslovansko-italijanske meje. Število koristnikov olajšav, pa tudi število prehodov se iz leta v leto večja, tako da lahko trdimo, da je danes meja med Jugoslavijo in Italijo ena najbolj odprtih meja v Evropi.

Poleg nadaljnega razvijanja prijateljskih vezi med obmejnimi prebivalstvom pa videmski sporazum spodbuja tudi gospodarsko sodelovanje, medtem ko se na osnovi zaključkov zasedanj stalne mešane komisije razvija tudi koristno sodelovanje predstavnikov lokalnih oblasti in prav tako tudi aktivno sodelovanje predstavnikov obmejnih sanitarnih in fitopatoloških ustanov Jugoslavije in Italije. Stalna mešana komisija deluje v duhu medsebojnega razumevanja in z mnogo dobre volje, ki jo kažeja obe strani. Tudi v bodoče bomo storili vse, da se takšno sodelovanje v stalni mešani komisiji nadaljuje.

Zahodnoevropska agrarna politika

Evropska komisija Skupnega trga je po več kot triletnem razpravljanju objavila svoje načrte za ureditev skupnega zahodnoevropskega agrarnega trga. Naravnost presenetljivo je, kako malo se ti načrti razlikujejo od prvotnih pričakovanj francoskih kmetovalcev. V podrobnostih predvidevajo načrti pospešitev integracije, tako da bo namesto leta 1973, kot je bilo doslej predvideno, že leta 1967 za vseh agrarnih področjih uveljavljen skupni zahodnoevropski tržni red. Za osnovni kmetijski pridelek, žito, zahteva komisija predčasno opustitev režima uvoznih kontingentov. V zvezi s tem bo uveljavljen sistem postopnega zniževanja cen, s katerim naj bi se med šestletno prehodno dobo cene agrarnih produktov držav članic kolikor le mogoče izenačile.

Vsekakor je težko prezreti, da je objava agrarnega plana v tesni zvezi z nedavnimi kmečkimi nemiri v Franciji, ki so bili posledica predvsem zelo velikih žitnih presežkov kakor tudi izredno velikih zalog mesa in surovega masla. Z druge strani pa zadevni plan ne pomeni dejanske odstranitve agrarne krize v vsej Zahodni Evropi, temveč le premaknitev kmečkega nezadovoljstva oziroma kmečkih nemirov v Zahodno Nemčijo. Kancler Adenauer je že takoj po objavi omenjenega plana naletel na močno opozicijo zahodnonemških kmetovalcev, katerih voditelj Rehwinkel je le glede na bližnje parlamentarne volitve in zaradi pravkar odobrene pomoči za proizvajalce perutnine in jajc ter za vinogradnike opustil še bolj radikalno formulacijo kmečkih zahtev.

Za zahodnonemške kmetovalce so perspektive trenutno naravnost vznemirjajoče. Če bodo francoski kmetje svojo produkcijo do leta 1965 zares dvignili za 30%, kot je planirano in kot to ustreza predvidenemu razvoju, in če bo zahodnonemška agrarna proizvodnja prav tako naraščala v dosedanjem obsegu, bo edini izhod iz zahodnoevropske krize agrarne hiperprodukcije le še v ustavitvi vseh manjših in srednjih obratov. Plan bo prizadel od približno 2 milijonov kmetijskih obratov v Zahodni Nemčiji predvsem tistih 1,4 milijona kmetovalcev, ki imajo manj kot 10 ha zemlje in ki ne bi mogli prenesti še nadaljnje znižanja svojih realnih dohodkov iz osnovne proizvodnje.

V Zahodni Nemčiji je bilo zaradi tega že takoj slišati zahtevo po izravnavi cen francoskih agrarnih proizvodov z ustreznimi zahodnonemškimi cenami.

Brez dvoma bo objavljeni načrt Evropske komisije v njegovi sedanjih formulaciji po zahodnonemških parlamentarnih volitvah tudi sprejet. Zahodnonemška industrija, ki bo imela od tega načrta očitno korist, se ne bo mogla več upirati francoski zahtevi po pospešeni uresničitvi agrarne integracije.

Ali se morejo v teh razmerah še najti pota in sredstva, da bi se izognili grozeči krizi?

Ni dvoma, da bi imelo znižanje cen na strani proizvajalcev za posledico pomembno povečanje potrošnje. Potrošnja mesa v gospodinjstvu 4-članske delavske družine je znašala leta 1959 v Zahodni Nemčiji okoli 33 kg na osebo in leto ter je bila daleč pod statističnim povprečjem potrošnje mesa zahodnonemškega prebivalstva, ki je znašalo letno 53 kg na osebo. Pri številnih gospodinjstvih upokojeencev pa je bila potrošnja mesa še daleč pod 30 kg na osebo. Da pa bi si zagotovili množično potrošnjo, bi morali manjši obrati znižati lastne stroške. Morali bi torej opustiti že tako udomačeno in doslej po vladi propagirano obliko družinskega obrata in se organizirati v večje obratovalne enote.

Nadalje bi morala družba, torej država, kriti dosedanje presežne obremenitve zahodnonemških kmetovalcev, ki jih povzročajo predvsem visoki prevozní stroški. Težko breme pa je tudi vzdrževanje lastne družine.

Zahodni Nemčiji vsekakor ne bi bilo treba, da se utopi v »francoskem izobilju«, če bi bila n. pr. industrija prisiljena, da odslej finansira svoje investicije in s tem zvezano ofenzivno izvoza s tujimi sredstvi in ne več preko cene. Toda prav v tem je problem: zahodnonemško kmetijstvo je — kolikor ga ne zajema sproletarizirano vaško siromaštvo — še v veliki meri ostanek fevdalno-konservativnih družbenih krogov. Medtem ko je moglo skoraj sto let živeti poleg industrijske buržoazije in v tesnem sodelovanju z njo, ne da bi moralo opustiti svoje zastarele pojme o gospodarskem dogajanju, pa je sedaj zašlo v odkriti nasprotje z mednarodnim finančnim kapitalom. Kmetijstvo torej ne more več pričakovati nobene pomoči od industrije in še manj od države.

Prizadevanja za racionalizacijo tovarnega prometa

Na letošnjem koroškem velesejmu so avstrijske zvezne železnice imele že drugič zanimivo razstavo o razvoju in poleh za racionalizacijo tovarnega prometa ter skladiščenja in prekladanja blaga. Ker so podobna prizadevanja povsod potrebna in ker mora takorekó vsak podjetnik skrbeti, da bo zmanjšal potrebo po ročni delovni sili in napravil prekladanje in prenašanje težkih tovorov kar najbolj enostavno, približujemo v naslednjem nekaj novosti o sodobnih oblikah in pomočnikih za transport tovorov.

Največje transportno podjetje na kopnem je železnica. Njen dnevni tovarni promet gre v vsaki državi v desetisoče ton, ki jih je treba spraviti od dobavitelja v vagonne ali pa iz njih do prejemnika. Pri tem je treba tovore najmanj dvakrat prekladati, kar ni le povezano s težkim delom, temveč tudi s precejšnjim rizikom razbitja, okvar, razsipa itd. transportiranega blaga.

To je napotilo avstrijske zvezne železnice, da so pričele iskati in se posluževati možnosti najnaglejšega, najenostavnejšega in najcenejšega transporta tovorov. Ker so podobna stremjenja obstojala tudi v drugih državah in pri podjetjih, ki transportirajo po železnici, je prišlo kmalu do mednarodne združitve lozadevnih interesov. Danes ima že vrsta evropskih držav medsebojni sporazum o poenotenih pomočnikih in o njihovi izmenjavi v medsebojnem tovarnem prometu po železnice. Železniške direkcije pa imajo tudi pogodbe s tovarnami in podjetji za uporabo teh enotnih pomočkov, tako imenovanih palet (Österreichischer Palettenpool).

Sodobnega načina racionalnega transporta se na pobudo železnic poslužuje v naši državi 134 podjetij s 110.000 paletami. Švica, ki je manjša od Avstrije, ima že 500.000 palet. Koroška je, kakor povsod, tudi v tem pogledu najbolj zaostala, saj ima

še 8 podjetij vključenih v tovarni promet s paletami.

Paleta so sila enostavni normirani leseni podložki, ali podstavki, na katere naložijo blago že ob stroju ali tekočem traku. Na njih naloženo blago lahko shranijo v skladišču. Odgovarjajoče blagu (n. pr. steklenice, paketi, zabožki ali vreče) opremijo paleta eventualno še s primernim obodom, da je blago tudi od strani zavarovano. Za prevažanje in prekladanje tovorov na paletah uporabljajo primerne vozičke z vilami za dviganje na roko ali pa na motor.

Ko je treba naročeno blago odpremiti v vagon, prepeljejo s pomočjo zgoraj omenjenih vozičkov blago naravnost v vagon, ki ga železnica prali naročilu lahko dostavi naravnost v skladišče. V ta namen razpolaga železnica s primernimi tovarnjaki in prikolicami, na katere prepeljejo vagon z železniškega tira v skladišče k nakladanju ali pa razkladanju. Železnica za prevzete paleta takoj vrne druge, vseeno kam je blago namenjeno. Na ta način ima podjetnik vedno potrebne paleta na razpolago.

Nakladanje ali razkladanje blaga na paletah s pomočjo omenjenih vozičkov traja le 7 do 8 minut za vagon in se odvija brez potrebe fizičnega dviganja, prekladanja ali prenašanja. Zato predstavlja vključitev v paletni pool avstrijskih železnic tudi za vsako podjetje poenostavitev in pocenitev transportov, zmanjšanje potrebne ročne delovne sile in zmanjšanje rizika vsled okvare, razbitja, zloma ali razsipa blaga pri prekladanju ali prevozu. Izdatki za paleta in za potrebne vozičke z vilami za dviganje so v primerjavi z olajšanjem in pospešenjem transportov neprimerno nizki.

Na jesenskem zagrebškem velesejmu:

Razstavljal bo 31 tujih držav

Letošnji jesenski mednarodni velesejmu v Zagrebu, ki bo od 9. do 24. septembra, bo spet poudaril ugled, ki ga Jugoslavija uživa širom po svetu. Nič manj kot 31 tujih držav se bo na tej prireditvi predstavilo s svojimi izdelki, in sicer bodo izdelovali: Avstrija, Madžarska, Poljska, Zahodna in Vzhodna Nemčija, Sovjetska zveza, Češkoslovaška, Grčija, Italija, Združene države Amerike (vse te države bodo razstavljale v svojih lastnih paviljonih); nadalje Velika Britanija, Švica, Holandska, Belgija, Indija, Bolgarija, Združena arabska republika, Romunija, Tunis, Maroko, Pakistan, Kambođa, Izrael, Japonska in Gvineja (razstavljale bodo kolektivno v mednarodnem paviljonu velesejma) ter končno še Danska, Švedska, Norveška, Francija, Španija in Brazilija, katere bodo zastopale posamezne firme.

Treba je ugotoviti, da je le težko najti na kakšni evropski prireditvi tako močno zastopstvo iz držav Azije in Afrike. Ravno v tem pa se zrcali že omenjeni ugled Jugoslavije, ki ga uživa zlasti v mladih afriških in azijskih deželah, ki so se šele pred kratkim osvobodile tujega gospostva in danes samostojno gradijo svojo bodočnost. S temi državami vzdržuje Jugoslavija živahne gospodarske in druge stike, kar v prenesenem smislu mnogo koristi tudi državam iz zahodne in vzhodne Evrope, ki si preko Jugoslavije navezujejo nove zveze in si pridobivajo nova tržišča. Zato je razumljivo, da bo na zagrebškem velesejmu zastopana skoroda celotna Evropa, katere gospodarstvo je močno zainteresirano na tem, da si pridobi nove odjemalce.

Razumljivo pa bo posebno močno zastopano na zagrebškem velesejmu domače jugoslovansko gospodarstvo, tako kovinska industrija, strojogradnja, elektroindustrija, črna in barvasta metalurgija, živilska in kemična industrija, tekstilna industrija, keramika in industrija stekla, motorna industrija, ladjedelništvo v okviru razstav morskorečnega gospodarstva, industrija usnja, tujsko-prometna podjetja in druge panoge. Skratka bo prikazano vse, kar Jugoslavija danes ustvarja.

Sedeminpetdeset milijonov šilingov

za delavske rente v enem samem mesecu

Pokojninska zavarovalnica za delavce — deželni urad Graz — je tekom meseca junija 1961 izplačala 79.557 delavskih rent v skupnem znesku 57 milijonov šilingov. Med temi je bilo 24.349 invalidskih rent, 20.529 starostnih rent, 1292 oskrbovalnih rent, 24.679 rent za vdove in 8708 rent za sirote, 56.013 prejemnikov rent je dobilo tudi stanovanjsko doklado, 36.343 osebam pa je zavarovalnica izplačala še izravnalno doklado.

Povprečne mesečne rente so znašale: za invalide 874,63 šilinga, starostne rente 927,90 šil., oskrbovalne rente 1162,74 šil., rente za

vdove 547,20 šil. in rente za sirote 195,96 šil.

Na območju Koroške in Štajerske je bilo v prvem četrtletju tekočega leta priznanih 245 enkratnih doklad odnosno podpor za tiste rentnike, ki so brez lastne krivde zašli v finančno stisko, predvsem v primerih težke bolezni. V ta namen so skupno izdali 80.900 šilingov. Poleg tega je zavarovalnica dala v 17 primerih določen prispevek za nakup protez in drugih ortopedskih pripomočkov.

Konzum mesa narašča

Po računih fonda za promet z živino je v letu 1960 avstrijsko prebivalstvo pojedlo za 6,15% več mesa kot v letu 1959. Medtem ko je v letih 1935—1938 znašala potrošnja mesa na osebo in leto 48 kg in je leta 1950 padla na 30 kg, je lani narasla na 56 kg. S to potrošnjo sodi avstrijsko prebivalstvo menda med največje potrošnike mesa v Evropi. Potrošnja mesa perutnine, divjačine in rib namreč v tej količini ni vračunana.

Zakolj se je lani nasproti 1959 povečal pri goveji živini za 8.000 komadov in pri prašičih za 80.000, pri klavnih teletih pa je padel za 23.000 komadov, vendar je količina producirane teletine zaradi povečanja klavne teže telet narasla za 300 ton na 20.000 ton.

PO ŠIRNEM SVETU

WASHINGTON. — V Ameriki je bil sprejet nov vojaški proračun, ki dosega rekordno višino 46 milijard dolarjev. To je hkrati najvišja vsota, ki jo je Amerika v mirnodobnem času namenila za vojaške namene, in to v času, ko se svet prizadeva za razorožitev.

RIO DE JANEIRO. — Brazilska vlada je sklenila, da bo na konferenco izvenblokovskih držav, ki se bo 1. septembra začela v Beogradu, poslala svoje opazovalce. Za vodjo brazilске delegacije je bil imenovan odpravnik poslov brazilskega veleposlaništva v Washingtonu Alfredo Bernardes.

HAVANA. — Svojega opazovalca bo na beograjsko konferenco poslala tudi Bolivija. Kot opazovalec bo Bolivijo zastopal na tej konferenci prosvetni minister Jose Felman Velarde.

MOSKVA. — Drugi sovjetski kozmonavt major Titov je objavil članek v moskovski „Pravdi“, kjer pravi, da se na svoj polet pripravljaj skupaj s kozmonavtom številka 3, o katerem je prepričan, da bo daleč prekosil vse tisto, kar sta Gagarin in on dosegla med prvimi poletji v vesolje. V govoru po radiu pa je Titov izjavil, da bodo na Luni kmalu postavili znanstvene postaje za osvoboditev Venere, Marsa in drugih planetov. Titov je tudi mnenja, da bodo ljudje kmalu začeli množično pradirati v vesolje.

JERUZALEM. — Predstavniki jeruzalemske policije je izjavil, da so vojnega zločinca Adolfa Eichmanna prepeljali iz njegove celice v Jeruzalemu, kjer je bil od aprila letos, v neko trdnjavo v okolici Haife. Tam bo ostal do novembra, ko bo jeruzalemsko sodišče izreklo sodbo za njegove zločine med drugo svetovno vojno.

WASHINGTON. — V ameriških znanstvenih krogih je bilo sporočeno, da bodo še letos izstrelili prvega človeka v vesolje, kjer bo obkrožal Zemljo. Najprej nameravajo izvesti še vrsto poskusov z raketami, s kakršno naj bi tudi astronavt poletel v vesolje. V drugi taki raketi bodo poslali v vesolje šimpanza.

BEOGRAD. — V založbi beograjske „Kulture“ je izšla knjiga o nedavnem potovanju predsednika FLR Jugoslavije Tita po afriških deželah. Razen novinarskih sestankov o deželah in narodih, ki jih je obiskala jugoslovanska državna delegacija, vsebuje knjiga tudi uradne dokumente o srečanjih predsednika Tita z afriškimi državniki, tako besedila komunikacij, govorov in zdravic. V posebnem poglavju pa je natisnjen govor maršala Tita na velikem zborovanju v Beogradu po njegovem povratku v domovino.

NEW YORK. — Predsednik odbora OZN za jugozahodno Afriko je predlagal, naj bi temu področju, ki je pod upravo Južnoafriške unije, dali prihodnje leto neodvisnost. Glede jugozahodne Afrike je prišlo do nesoglasij med OZN in Južnoafriško unijo, ker le-ta ni dopustila, da bi delegacija Združenih narodov obiskala jugozahodno Afriko in se tam prepričala o razmerah. Indonezijski predstavnik je zato predlagal, naj bi OZN poslala v jugozahodno Afriko svoje policijske čete, ki naj bi zaščitile življenje domačinov, hkrati pa omogočile, da to ozemlje običje tudi delegacija OZN.

KAIRO. — Arabska liga je uradno sporočila, da bo prihajni sestanek sveta lige 9. septembra v Casablanci, udeležili pa se ga bodo zunanji ministri. Na dnevnem redu tega sestanka bodo vprašanja Alžirije, Palestine, Omana in Bizerte ter pripravljanje skupnih arabskih akcij za ureditev teh problemov na izrednem zasedanju Glavne skupščine.

WASHINGTON. — Ker se Kuba ni hotela podrediti ameriškemu diktatu na nedavni konferenci držav Latinske Amerike, ZDA naprej zaostrojuje odnose s to državo. Predstavniki dom ZDA je pooblastil predsednik Kennedyja, da uvede popoln embargo na trgovino s Kubo. Hkrati pa je dobil Kennedy pooblastilo, da lahko odreče pomoč kateri koli državi, ki vojaško ali gospodarsko pomaga vladi Fidela Castra. Značilen primer „svobode“, kot jo pojmuje „svobodni“ Zahod!

LUSAKA. — Britanske oblasti so po dolgih letih izpustile na svobodo voditelja severnozadonjske Združene nacionalne stranke neodvisnosti Kaundo, kateremu so domačini ob povratku domov priredili veličasten sprejem. Kaunda je svoj protest proti britanskemu gospostvu demonstriral s tem, da je pred glavnim sedežem svoje stranke v navzočnosti številnih novinarjev demonstrativno sežgal izkaznico, ki so mu jo izstavile britanske oblasti.

NEW DELHI. — Indijske oblasti so poslale 25 ladij na območje Delhija, kjer bodo evakuirali na tisoče prebivalcev iz 38 vasí, ki so ogrožene zaradi poplav. V eni izmed poplavljenih vasi stoji voda meter visoko. Zaradi naraščanja vode se je moralo preseliti najmanj 10.000 ljudi.

STANLEYVILLE. — Po dvehdnevni pogajanjih med novim predsednikom kongoske vlade Adulo ter prejšnjim zakonitim premierom Gizengo je bilo sporočeno, da Gizenga priznava Adulo kot predsednika osrednje kongoske vlade ter sprejema položaj podpredsednika vlade nacionalne enotnosti. Novi kongoski premier Adula je izjavil, da bo skupaj z Gizengo nadaljeval politiko umorjenega Lumumbe za narodno enotnost Konga. Glede odpadniškega režima v Katangi pa je Adula poudaril, da se bo po potrebi poslužil vseh sredstev, da zagotovi enotnost države.

DUNAJ. — Za torek 5. septembra je sklicana prva seja ministrskega sveta po poletnih počitnicah. Zvezno vlado čaka cela vrsta važnih problemov, kot so zaključna pogajanja o državnem proračunu za leto 1962, vprašanje Južne Tiralске, evropska integracija, zahteve kmetijstva in podobno.

OSLO. — Nordijski svet skandinavskih držav se je bavil z vprašanjem vključitve teh držav v EWG. Danska se je za tako vključitev že odločila. Norveška pripravlja tak korak za pozneje, medtem ko namerava Švedska doseči rahlejšo povezavo, da bi ohranila svojo nevtaralnost. Samo Finska je odklonila vsakršno povezavo z EWG.

V celovski »Galeriji 61«:

Werner Berg se predstavlja z novimi lesorezi

»Vedno se mi zdi novo doživetje, ko zarežem v les.« Tako je dejal znani koroški umetnik prof. dr. Werner Berg, ko je zadnji petek govoril ob priložnosti otvoritve njegove najnovejše razstave — v celovski »Galeriji 61« — pred zbranim občinstvom, med katerim je bilo videti tudi številne visoke predstavnike koroškega kulturnega, političnega in javnega življenja; poseben poudarek dogodku pa je dajala navzočnost ravnatelja Moderne galerije iz Ljubljane dr. Kržišnika, saj je manifestirala tesno kulturno povezavo med dvema sosednima deželama Koroško in Slovenijo.

Sedanja Bergova razstava v »Galeriji 61« obsega 41 listov, ki so nastali po letu 1956, forej so plod peletnega dela. V njih je umetnik zajel pestro kolekcijo drobnih dogodkov in jim dodal še vrsto pokrajinskih motivov, ki ponekod spominjajo na njegove značilne oljnate slike. Vendar so morda prav zaradi pomanjkanja pester barvitosti še bolj prepričljive, saj zapustijo v gledalcu globok vtis, ki ga spremlja še dolgo po ogledu razstave. Ne da bi delali kakršno koli primerjavo, velja to še posebej za slike »November«, »Hiša v svetlobi«, »Hiša v noči« ter »Slepi organist«.

»Slike so tesno povezane z ljudmi in kraji, v katerih živim in kjer najdem neizčrpen vir novih prijemov za ustvarjanje.« V teh besedah je umetnik tudi že povedal, da je njegova umetnost živ izraz življenja na juž-

nem Koroškem, kjer je našel novo domovino. In tej svoji novi domovini posveča svojo umetnost; v njegovih umetninah brez težave spoznamo našega človeka iz Podjune, kako živi, se trudi in veseli, kako je navezan na svojo zemljo, ki je z ljubeznijo obdeluje, čeprav mu le pičlo poplačuje njegov trud. Zato Bergovi liki ne pripovedujejo o razkošnem življenju in brezskrbnem veseljačenju, marveč so povest delovnih ljudi, katerih večkrat trpki obrazi so večno

Sovjetska televizija ne ogroža gledališča in kina

V svetu se zelo veliko govori in piše, da televizija izpodriva gledališče in kino. V zvezi s tem se navajajo tudi konkretne številke. Kaže pa, da v Sovjetski zvezi to ne drži. Res je sicer, da v Sovjetski zvezi televizija še ni tako množično razširjena kot ponekod na Zahodu, kar je tudi delno razumljivo, kajti kakšna bi morala biti mreža, ki bi mogla zajeti vsa ogromna prostranstva te dežele.

Toda bolje kot to nam zgornjo ugotovitev potrjujejo številke same: V minulem letu so sovjetski državljani potrošili za vstopnino v

lepa melodija dela in dolžnosti. Kot pravi umetnik zna prislunhiti najintimnejšim čustvom človeka, ki jih potem brez vsakega olepšavanja in izumetničenja demonstrira s krepkimi in hkrati skopimi potezami, kjer se črno in belo združujeta v globoko občuteno harmonijo.

Kakor je Bergova umetnost živo povezana z domačimi kraji in ljudmi, pa vendar ni omejena na ozek krog, nasprotno, postala je sredstvo za posredovanje teh krajev in ljudi ter njihovega življenja široki javnosti. Ta širina se ne konča v Celovcu in na Koroškem, sega na Dunaj, v Ljubljano, v München, v Pariz in v mnoge druge kulturne centre, kjer povsod so že občudovali umetnost znanega umetnika iz manj znane podjunske vasice. In številna priznanja in nagrade, ki jih je prejel na raznih razstavah, so potrdilo njegovega umetniškega slovesa.

Razstava Bergovih novih lesorezov v »Galeriji 61« ostane odprta do 9. septembra, in sicer vsak dan razen nedelje od 10. do 12. ter od 17. do 19. ure.

OBJAVA

Državne realne gimnazije in gimnazije za Slovence

Ponavljalni izpiti so v ponedeljek, dne 11. septembra ob 8. uri.

Sprejemni izpiti za vse razrede so v torek, dne 12. septembra ob 8. uri.

V sredo, dne 13. septembra 1961, je v času od 14. do 16. ure vpisovanje za vse razrede.

V četrtek, dne 14. septembra, je ob 9. uri šolarska maša in ob 13.25 prvi redni pouk.

Uradne ure so vsak četrtek od 8. do 10. ure.

Ravnateljstvo

V Beljaku razstavljen „umetnost iz Čajne“

Do 5. septembra je v Paracelsovi dvorani beljaške mestne hiše razstava tako imenovane »umetnosti iz Čajne«. Posebno pozornost vzbujajo slike in grafike Antona Koliga ter slike in plastike Franza Wiegeleta, obeh »velikanov« nekdanjega umetniškega kroga v Čajni. Kot povezovalni člen med staro in mlado generacijo je omeniti Sebastiana Iseppa, medtem ko sta izmed mladih zastopana kipar Johannes Obersteiner in vnuk Antona Koliga - Cornelius Kolig.

Z razstavo je kulturni referat beljaške mestne občine spet enkrat omogočil vpogled v svoječasno zelo slavito umetnost iz Čajne, od koder se je sloves »čajnske umetniške šole« širil po Koroški in daleč po ostali Avstriji.

Glasbeni festival v Izraelu

Mogoče je v zadnjem času prav Eichmanov proces spet zbudil več zanimanja za mlado državo Izrael. Toda ne glede na večje ali manjše zanimanje za to povojno državno tvorbo pa vlada v mednarodnem glasbenem življenju precejšnje zanimanje za letošnji mednarodni glasbeni festival v Izraelu, ki bo zajel konec avgusta in prve dve tretjini septembra. Zanimanje za ta festival je toliko bolj razumljivo, če upoštevamo velikanski delež, ki ga imajo Židje v mednarodni glasbi ne samo kot ustvarjalci, temveč še zlasti kot poustvarjalci. Ako bi namreč naštevati slavne soliste — violiniste, pianiste in druge — in dirigente, tedaj bi med njimi ugotovili presenetljivo visoko število Židov. V Izraelu samem pa raste nova generacija židovskih glasbenikov, ki ustvarjajo v novih razmerah in novem okolju.

Na prvem mednarodnem glasbenem festivalu, ki se bo jutri začel v Izraelu, bodo sodelovali solisti svetovnega slovesa, kot so Pablo Casals, Rudolf Serkin, Eugene Istomin, Leonard Rose, Maureen Forrester, ter skladatelji, kot je na primer Darius Milhaud. Prav tako bodo nastopili znani ansambli, kot Budimpeštanski kvartet, Izraelski filharmonični orkester, Komorni zbor iz Tel Aviva in zbor »Rinat« ter druga slavna imena iz glasbenega sveta. Eden od koncertov pa bo posvečen skladbam mladih izraelskih avtorjev, ki bodo tako imeli priložnost pokazati svoja dela ljubiteljem glasbe iz vsega sveta, ki bodo prišli v Izrael, da prisostvujejo festivalu.

1000 opernih predstav v Bayreuthu

Wagnerjeve slavnostne igre v Bayreuthu spadajo med najstarejše tovrstne prireditve in imajo od svoje ustanovitve leta 1876 že bogato tradicijo. Ravno pred nedavnim je Wagnerjevo operno gledališče v Bayreuthu slavilo jubilejno 1000. predstavo z uprizoritvijo opere »Somrak bogov«.

V vrsti tisočih opernih predstav zavzema prvo mesto »Parsifal«, ki je bil v Bayreuthu doslej uprizorjen 280-krat. »Mojstri-pevci nürnberški« so bili na tem odru 130-krat. Zelo priljubljena je tudi štiridelna glasbena drama »Nibelunški prstan«, katere posamezni deli so doživeli naslednje število uprizoritev: Somrak bogov 86, Siegfried 82 ter Rensko zlato in Walküra po 81 predstav, 77-krat je bila uprizorjena opera »Tristan in Izolda«, 69-krat »Leteči Holandec«, 63-krat »Lobengrin« ter kot zadnji »Tannhäuser«, ki so ga igrali 51-krat.

Sramota za »kulturno« Ameriko:

Slavna »Metropolitan«-opera v New Yorku mora odpovedati igralsko sezono in odpustiti najboljše umetnike

Zelo značilni za »kulturni« nivo Amerike so dogodki okoli slavne Metropolitan-opere v New Yorku, katere se je znašla v velikih finančnih težavah. Že doslej je znašal primanjkljaj tega gledališča 840.000 dolarjev, bi se pa zvišal za nadaljnjih 750.000 dolarjev, če bi ugodili zahtevam glasbenikov po zvišanju honorarjev. Zato vodstvo opere tudi ni moglo obnoviti pogodbe z desedanjimi člani opernega ansambla in so mnogi slavni pevci medtem podpisali pogodbe že drugje.

Predsednik družbe, ki upravlja to gledališče, je poudaril, da je zelo težko vzdrževati operno gledališče brez državne podpore. Kot primer je navedel milansko »Scalo«, ki ima vsako leto deficit za 4 milijone dolarjev, katerega pa krijeja občina in država. V Ameriki, ki izda letno za oboroževalno tekmovanje 46.000.000.000 dolarjev, pa ni denarja za svetovno znano kulturno ustanovo!

Prevladuje mnenje, da se bo newyorška Metropolitan-opera pod takimi pogoji morala odpovedati redni igralski sezoni, kar bi se zgodilo drugič v 77-letni zgodovini tega slavnega gledališča. Prvič je bilo to namreč v sezoni 1892/93, ko je bilo splotje močno poškodovano vsled požara. Zadnji izhod je še predsednik Kennedy, od katerega pričakujejo, da bo interveniral in zagotovil nadaljnji nemoten obstoj enega najbolj znanih opernih gledališč v svetu. V nasprotnem primeru pa bi zaprta vrata Metropolitan-opere v New Yorku glasno obtoževala današnje razmere v Ameriki, kjer je sicer dovolj denarja za vojaške namene, ni pa sredstev za kulturo in umetnost!

JANKO PLETERSKI:

Manjšinska zakonodaja na Koroškem po drugi svetovni vojni

Prvi moment je zunanje-političnega značaja. 20. junija 1949 je bilo objavljeno sporočilo Sveta zunanjih ministrov štirih velikih sil o sporazumu glede avstrijske državne pogodbe. Kompromis je obsegal naslednje točke: a) meje Avstrije ostanejo nespremenjene, b) Avstrija mora zagotoviti slovenski in hrvaški manjšini zaščitne pravice, c) Sovjetska zveza dobi sporazumno določeno odškodnino za nemško imetje v Avstriji. Od tega trenutka dalje je Avstrija koroško vprašanje lahko obravnavala predvsem kot notranje vprašanje, čeprav so jo še vedno nepodpisana državna pogodba in še trajajoča zavezniška zasedba, kakor tudi drugi zunanje-politični oziraj, zlasti oziraj mednarodne rehabilitacije, navajali na zadržanost in previdnost.

Pomemben element za razvoj po letu 1949 je bilo stališče slovenskih političnih organizacij, ki so poudarile svojo lojalnost do avstrijske države in deklarirale, da vidijo vlogo slovenske manjšine predvsem v tem, da postane na osnovi enakopravnosti z nemškimi prebivalstvom most med sosednjima narodoma, med Avstrijo in Jugoslavijo. To svoje lo-

jalno stališče so slovenske organizacije v praksi dosledno uresničevale in v tem razvoju se je napredni del organizirane manjšine celo odrekel svoji lastni politični stranki, da bi omogočil večjo integracijo slovenskega prebivalstva v politično življenje države in njegovo aktivno sodelovanje za splošni napredek. Pri volitvah v državni in deželni zbor 21. februarja 1953 so napredni Slovenci zavestno podprli Socialistično stranko Avstrije, ki je svojo vodilno vlogo na Koroškem tedaj močno okrepila (na vsem Koroškem je SPO tedaj napredovala za 20.922 glasov, od tega skoraj polovico, t. j. za 9954 ali 47 % glasov na dvojezičnem področju, čeprav tvori prebivalstvo tega izrazito agrarnega področja le 23 % cele Koroške). To dejstvo je med drugim dobilo svoj izraz tudi v sodbi, ki jo je na osnovi neposrednega proučevanja položaja na Koroškem dal l. 1958 dopisnik švicarskega lista »Neue Zürcher Zeitung« dr. Viktor Maier: »Najboljši dokaz za politično integracijo koroških Slovencev v avstrijsko državo pomeni dejstvo, da obe slovenski organizaciji na Koroškem, ki ju v ostalem

nikakor ni mogoče označiti kot iredentistični, v zadnjih letih sploh nista več poskušali, da bi pri volitvah v deželni zbor in v parlament nastopili z lastnimi listami.«

Splošni uspeh dvojezičnih šol, kljub nepopolnemu izvajanju uredbe iz l. 1945, je bil dober tako s pedagoške kot s politične plati. To je pokazalo tudi posvetovanje o dvojezični šoli, ki ga je koroška deželna vlada sklicala 6. oktobra 1953 in na katerem so bili razen članov deželne vlade, predstavnikov strank in Slovencev navzoči tudi uradniki šolskega nadzorstva, vrsta učiteljev z dvojezičnih šol in nekateri izvedenci. V načelu je prišlo do skoraj popolne enoglasnosti za dvojezično šolo. Uspeh dvojezične šole so potrdile tudi ugotovitve strokovne komisije avstrijskega prosvetnega ministrstva, ki je pregledala stanje na bivših dvojezičnih šolah v začetku leta 1959, že po odpravi uredbe iz l. 1945. Žal poročilo komisije ni bilo priobčeno in za njene ugotovitve izvemmo le po povzetkih, ki so bili izrečeni v avstrijskem parlamentu. Na plenarni seji državnega zbora 19. marca 1959 je poslanec socialistične stranke dr. Max Neugebauer povedal: »Novemu odboru za pogajanja (o koroškem šolskem vprašanju, op. pis.) so zelo koristile izkušnje šolske komisije, ki jo je poslalo prosvetno ministrstvo na Koroško. Komisija je

ugotovila zelo veliko pozitivnega za dvojezično šolo... Pedagoško dragocena je bila ugotovitev, da otroci v dvojezičnih šolah ne zaostajajo glede izobrazbe za otroki v enojezičnih šolah... Materialno znanje morda ni tako dobro, toda sposobnost, t. j. formalna stran, je izredno dobro razvita in presega uspehe na enojezičnih šolah. Komisija je nadalje ugotovila... da je dvojezična šola, to je srečanje otrok v eni šoli, potrebna za solidarnost obeh narodnosti. Pri izločitvi Slovencev bi se vzajemnost razbila.« Na podoben način se je o pozitivnih uspehih dvojezične šole izrazil tudi koroški deželni glavar in predsednik deželne šolskega sveta F. Wedenig. Pozitivno stališče do dvojezične šolske ureditve ni imelo samo slovensko prebivalstvo, marveč celotno, tudi nemško prebivalstvo dvojezičnega ozemlja. O tem priča na tem področju neprestano večanje vpliva socialistične stranke, ki je med vsemi avstrijskimi strankami tako ureditev najdosledneje in najdalje zagovarjala.

Semkaj je treba uvrstiti, za nadaljnji razvoj odločilno dejstvo, da je po letu 1949 koroško manjšinsko vprašanje postalo notranje politično bojno vprašanje med konkurenčnima vladnima strankama. Ostrino in oblike tega boja pa je začela narekovati poudarjeno nemško nacional-

na stranka »neodvisnih«, pozneje »Freiheitliche Partei Österreichs« (FPÖ), ki se je pojavila, ko so l. 1949 bivšim nacistom vrnilo volilno pravico. Koroška, kjer je ta stranka l. 1949 dobila 20 % glasov, se je uvrstila med njena najmočnejša oporišča v Avstriji. Sprva sta še obe koalicijski stranki skušali odbijati nemške nacionalistične zahteve s tem, da sta razpravljali o reviziji dvojezične šolske ureditve. A to v glavnem tako, da bi osnovna načela ostala ohranjena, le ozemlje izvajanja bi se radikalno skrcilo. Toda pozneje je meščanska Ljudska stranka (ÖVP) popolnoma prešla na pozicije FPÖ in opustila teritorialno načelo in postala pobornik za to, da se vprašanje pouka v slovenskem jeziku prepusti odločitvi staršev ali bolje rečeno, tistim tradicionalnim političnim, socialnim in gospodarskim činiteljem, ki tako odločitev staršev oblikujejo. Nacionalističnim elementom je uspelo, da je manjšinsko vprašanje prenehalo biti predmet stvarnega obravnavanja, marveč je umetno dobilo videz patriotskega boja (nemški) domovini zvestih državljanov proti sovražnikom te domovine, t. j. proti koroškim Slovincem, katerim so na vsak način hoteli nartiti krivdo iredentizma.

(Se nadaljuje)

19. novembra 1961 bodo

volitve v kmetijsko zbornico

Letos jeseni bomo koroški kmetje, kmečki najemniki in užitarji ter zastopniki agrarnih skupnosti šli tretjič po drugi svetovni vojni na volišče voliti svoje zastopnike v krajevnih kmečkih odborih, v odborih okrajnih kmečkih zbornic ter v občnem zboru in strokovnih odborih Kmetijske zbornice za Koroško. Volitve so že razpisane in bodo v nedeljo, dne 19. novembra 1961. Za dan, po katerem se po volilnem redu za te volitve ravna vsi termini v pripravah volitev, je določen 1. september 1961.

V sredo, 6. septembra bodo po občinah pričeli s popisom volilnih upravičencev. Leta 1959 novelizirani zakon o kmetijski zbornici v razliko od zakona iz leta 1950 razširja članstvo v kmetijski zbornici in s tem tudi volilno upravičenost na lastnike in najemnike ter užitarje kmetijskih in gozdnih posestev od 1 ha velikosti naprej. Pri dosedanjih povojnih volitvah v kmetijsko zbornico je zakon omejeval članstvo v njej in s tem tudi volilno upravičenost na 2 ha posesti. Lastniki in najemniki ter užitarji, ki so imeli manjšo kmetijsko in gozdno posest, niso imeli doslej volilne pravice. Pri letošnjih volitvah pa jo imajo, če je njihova posest večja od 1 ha in če tam na svoj račun gospodarijo.

Z novim zakonom se bo zadnje število 32.638 volilnih upravičencev povečalo. Povečalo se bo za število oseb, ki so bile ali so posestniki kmetijskih in gozdnih zemljišč med 1 in 2 ha obsega. Povečati pa se mora tudi za število članov zbornice, ki so 1956 zamudili svoj vpis v imenik volilnih upravičencev.

Vpis v imenik volilnih upravičencev je predpogoj, da bomo člani zbornice dne 19. novembra lahko volili svoje zastopnike in oddali glas za kandidate v organe zbornice, ki jih bodo za te volitve postavile volilne stranke in skupine. Vpis v imenik volilnih upravičencev namreč šele daje pravico oddaje glasu na volišču.

Zagotovitev pravice oddaje glasu pri volitvah v organe kmetijske zbornice si mora oskerbeti vsak član zbornice sam. To je njegova dolžnost, vseno, kakšen odnos ima drugače do zbornice ali pa do volilnih strank, ki ga bodo vabile k oddaji glasu za svoje kandidate. Kmetijska zbornica in vsi njeni organi so za vsakega kmetovalca najmanj tako pomembni, kakor je za delavce in nameščence pomembna delavska zbornica, za trgovce in obrtnike pa zbornica obrtnega gospodarstva. Kmetijska zbornica ima namreč med drugim pravico in dolžnost,

- da obravnava želje in zadeve, ki posredno ali neposredno tičejo kmetijstvu in gozdarstvu (proizvodnja, odkup in cena kmetijskih pridelkov in potrebin ter njihov izvoz in uvoz itd.) in da svoje ugotovitve in sklepe posreduje deželni vladi, kmetijskemu ministrstvu in zvezni vladi;

- da zavzame do vseh zakonov in predpisov, ki tičejo kmetijstvo in gozdarstvo ter kmečke ljudi, svoje stališče, preden so sklenjeni in da pripravo takih zakonov in predpisov sama od sebe ali na željo članov predlaga;

- da s svoje strani pospešuje in uravnava razvoj v kmetijski proizvodnji in na trgu s kmetijskimi pridelki, da upravlja sredstva, ki jih daje vlada za pospeševanje napredka kmetijstva in da sodeluje pri razdelitvi teh sredstev;

- da skrbi sama in v sodelovanju z drugimi ustanovami za gospodarski, socialni in kulturni napredek kmečkih ljudi in njihovih družin.

Vse te naloge mora kmetijska zbornica po svojih organih opravljati nepristransko, za vse kmete enako, neglede na obseg njihovega posestva in tudi neglede na njihovo narodnost in politično pripadnost.

Kmetje moramo kot člani zbornice vsako leto plačevati za njeno vzdrževanje obvezne doklade za kmetijsko zbornico. Zato nam ne more biti vseeno, kdo kot naši zastopniki odločajo o teh naših življenjskih vprašanjih. Zato se moramo svoje pravice, da vsakih 5 let svobodno v tajnih volitvah volimo po svojem prepričanju svoje predstavnike in zastopnike našega zaupanja v vodstvo in organe kmetijske zbornice, vsak in vsi v polni meri poslužiti.

Zlasti pa se moramo te pravice poslužiti člani zbornice jezikovno mešanega ozemlja. Zaradi večdesetletnih poizkusov in primerov raznarodovanja, netenja nestrpnosti in zapostavljanja koristi slovensko govorečega prebivalstva smo s svo-

Po naši zemlji**Slovenski slavisti na študijskem potovanju**

Od torika do četrta je bival na Koroškem na študijskem potovanju okrajni slavistični strokovni aktiv pri Zavodu za prosvetno-pedagoško službo. Na svojem potovanju so se člani aktiva zanimali za literarne in kulturne ter zgodovinske zanimivosti naših krajev, ki jih vnašajo v šolski pouk.

Po prihodu na Koroško čez Ljubelj so prvi dan obiskali Rož in okolico Beljaka. V Borovljah so si ogledali puškarstvo ter se seznanili s slovenskim kulturno-prosvetnim razvojem okoli Borovlj v zadnjih 110 letih. Obiskali so Sele, Glinje in Št. Janž v Rožu. Ob obisku Sveč in Št. Jakoba v Rožu so razpravljali o Einspielerju, Mihi Andrešu, Matiji Ahaclju, Antonu Janežiču in dr. Valentinu Janežiču ter si posebej ogledali domači kraj Miklove Zale — Svatne. Po krajšem postanku ob Baškem jezeru so nadaljevali svojo pot čez Marijo na Zilji, kjer se je rodil slovenski pesnik Fran Eller in kjer je deloval Fran Ksaver Meško, v Osoje in v Podravlje.

Drugi dan so si najprej ogledali Ziljo, rojstne kraje Urbana Jarnika in Matije Majarja Ziljskega ter Franceta Grafenauerja. Nato so se čez Št. Vid ob Glini podali na Visoko Ojstrico, Gosposvetsko polje in Otok ter pri tem zlasti razpravljali o koroških bukvnih in o doprinosu protestanizma k slovenskemu kulturnemu razvoju na Koroškem.

Na poti čez Škofiče in Hodiše, kjer so si naše kraje ogledali s Piramide, so prišli tretji dan v Celovec, kjer so si ogledali mesto, posebej pa še deželni muzej. Popoldan so nadaljevali pot proti Velikovcu, Djekšam in Klopinskemu jezeru ter zapustili naše kraje v večernih urah, ko so prestopili mejo na Holmecu.

Na svoji poti niso le spoznavali našo kulturno-prosvetno preteklost, temveč so se seznanili tudi z njenim sedanjim stanjem in vprašanji bodočega razvoja.

Avtokorzo — višek turističnih prireditev

Avtokorzo v Vrbi je postal že tradicionalna vsakoletna turistično-zabavna prireditev na Koroškem. Ta revija s cvetjem bogato okinčanih avtomobilov in lepih ženskih vedno znova „uže“ in privabi vsako leto tisoče avtomobilistov in radovednih gledalcev tako iz vrst domačega prebivalstva kakor tudi iz vrst turistov, ki preživljajo vroče poletje ob Vrbskem in drugih koroških jezerih.

Preteklo nedeljo je bila Vrba prizorišče letošnjega avtokorza. Po uradnih cenitvah se je te revije udeležilo okoli 30.000 ljudi in 6.000 avtomobilov. Prometna policija v Vrbi in na cesti med Celovcem in Beljakom je imela polne roke dela, da je kolikor toliko uspešno uravnavala cestni pro-

met. Korzo sam je bil zelo uspelo pripravljen in je takorekoč vsakogar navdušil. Njegova senzacija so bili filmski igralci Vivi Bach, Hanelore Rollmann, Gunther Phillip, Gus Backus in Udo Jürgens, ki ravno snemajo ob Vrbskem jezeru film „Naše nore tete“. Celotni korzo so posneli na trak in bo vključen v film kot njegov sestavni del.

Spričo takorekoč dnevno se ponavljajočih prometnih nesreč na koroških cestah, ki so v zadnjih 3 tednih zahtevale skoraj dnevno tudi smrtne žrtve, je v zvezi z vrbskim avtokorzom zlasti razveseljivo to, da kljub dejanski nastrpanosti cest med Beljakom in Celovcem ob prihajanju in odhajanju na to prireditev ni prišlo do nobene prometne nesreče.

Deska bodočnosti bo okrogla

Kdor se je letos na avstrijskem sejmu lesnega gospodarstva v Celovcu ustavil pred lesenim bungalovom blizu nove velesejmske hale, je začuden gledal zunanje stene, ki so izgledale, kakor da so — kot nekoč — iz okroglih lesenih brun. Sele po ogledu neposredne okolice bungalova je spoznal, da so stene iz v polkrogu vzbočenih desk. Marsikdo je pri tem ogledu zmajal z glavo, ker mu deske take oblike niso šle v glavo.

Rezanje lesa na v polkrogu vzbočene de-

ške je nov način rezanja lesa in njegove uporabe v stavbarstvu. To je tako imenovani RuHo-način rezanja lesa. Okrogla deska je na splošno nepoznana. Izgleda pa, da ima veliko bodočnost. Z možnostjo uporabe okrogle deske v stavbarstvu in opremi prostorov se bavijo izumitelj okroglega načina rezanja lesa, ing. Walter Wiltchnig iz Metniza, tesarski mojster ing. Herbert Seidl iz Neumarkta na Štajerskem in arhitekt Hubert Wirnsberger iz Celovca.

S tem načinom rezanja lesa se je ing. Wiltchnig prvič predstavil na lanskem sejmu lesnega gospodarstva v Celovcu. V razliko z dosedanjim načinom rezanja lesa na ravne deske gre pri njegovem načinu za rezanje po letnih obročih, vsled česar so deske v polkrogu vzbočene. Prednost tega načina je prihranek na lesu in možnost, da tudi manj kot 15 cm debele hlode še lahko izkoristi za deske, kar uporabnost lesa v stavbarstvu bistveno poveča. Vodilni nemški lesni stičar in konstruktor dipl. ing. Hempel pripisuje temu načinu možnost 70 % večje porabe lesa v gradbeništvu. Laskavo ocenjuje ta način rezanja lesa tudi inštitut za raziskovanje lesa na dunajski visoki šoli za kmetijstvo in zadevne strokovne publikacije.

In uporabnost okroglih desk? — Zaradi rezanja lesa, kakor je rasel, se okrogle deske ne zvijajo. Trpežnost in vzdržljivost pod težo sta večji kot pri običajnih deskah. Deske so uporabne za opaže pri gradnji, za žlebe, cevi in korita, za stene in strope pri vseh vrstah poslopij, zlasti v svinjakih in kurnikih, za krompirjeve silose ter za strehe v najrazličnejše namene. Uporabne pa so tudi za železniške pragove. Uporabnost v stavbarstvu, zlasti pri gradnji in opremi bungalovov je pokazal zgoraj omenjeni RuHo-bungalov na letošnjem celovškem velesejmu.

Odperto je še vprašanje cene okroglih desk. Zaenkrat, ko se njihovo rezanje vrši še v malem, stane n. pr. kvadratni meter pripravljene strehe iz teh desk z ustrezno impregnacijo okoli 60 šil. Neobdelane deske v širini 15 do 44 cm so seveda cenejše.

SLOVENSKA PROSVETNA ZVEZA NAZNAJJA:

Slovensko prosvetno društvo „Danica“ v Št. Vidu v Podjuni priredi v nedeljo, dne 27. avgusta ob 8. uri zvečer pri Voglu v Št. Primožu

PEVSKI KONCERT

na katerem sodelujeta združeni pevski zbor iz Železne Kaple in Št. Vida ter trio „Koročan“.

Ljubitelji slovenske pesmi pristrčno vabljeni!

Mošenica pri Bilčovsu - Udmat

Skoraj neverjetno je, kakšna pota si izbere ljubezen, da pripelje dva mlada človeka na skupno življenjsko pot. Skoraj pred četrto stoletjem se je rodil na Mošenici v Hanzelnovi kajži Pavel Znidar. Zgodaj so mu umrli starši, on pa je še kot otrok prišel v oskrbo svojih sester in brata ter sorodnikov. Po končani šoli se je izučil čevljarke obrti, delal več let v Celovcu, nekaj časa pa tudi v Švici. Po vrnitvi se je zaposlil v Beljaku in tam v osebi gospodične Anice Ivančič iz Udmata spoznal svojo nevesto.

V soboto, 12. avgusta sta se Pavle in Anica v Beljaku poročila in si obljubila večno zvestobo. Svatovsko slavje je bilo na nevestinem domu v Udmatu.

Mošeničani smo se od Pavlija pristrčno poslovali, saj smo ga imeli vsi radi. Posebno ganljivo pa je bilo slovo na njegovem domu, kjer se je od ženina za umrle starše poslovila njegova teta Marija Möslaher in mu izrekla resne in bodrilne besede na pot v zakonsko življenje, naj ostane zvest spominu in izročilom svojih staršev, ki so bili pošteni in zavedni člani svojega naroda.

Z željami po srečnem zakonu kličemo Pavliju in Anici: Na mnoga leta.

RAZNE VESTI

- Prejšnji teden se je v Avstriji pripetilo 1373 prometnih nesreč, pri katerih je 34 oseb zgubilo življenje, 1143 pa jih je bilo poškodovanih. Na Koroškem je bilo v tem času zabeleženih 163 prometnih nezgod s štirimi mrtvimi ter 151 poškodovanih udeležencev cestnega prometa. V 52 primerih so šoferji povzročitelji nesreč pobegnili, v 62 primerih pa je bilo ugotovljeno alkoholizirano stanje vozačev.

- V Zamanjah (okraj Velikovec) je 12-letni Adolf P. peljal traktor iz garaže in pri tem povozil devetletnega Franza Malle iz Hieflau na Štajerskem, ki je bival na dopustu v Zamanjah. Povoženi otrok je utrpel življenjsko nevarne poškodbe.

- Jutri bo prispela na Koroško skupina 30 marokanskih šolarjev, ki so trenutno na počitnicah na Štajerskem. Na Koroškem bodo med drugim obiskali Wolfsberg, otroško kolonijo ob Klopinskem jezeru ter otroško kolonijo v Sekiri ob Vrbskem jezeru, kjer jih bosta sprejela tudi deželni glavar Wedenig in celovški župan Ausserwinkler.

- V navzočnosti številnih častnih gostov so v ponedeljek izročili v Velikovcu 12 družinam ključke za nova stanovanja v štirinadstropni stanovanjski zgradbi, ki je bila zgrajena s podporo občine. Stroški za gradnjo so znašali nad 1,5 milijona šilingov, najemnina pa bo znašala 6.20 šilingov za kvadratni meter stanovanjskega prostora.

- Zaradi kršenja carinskih predpisov je bil na Jesenicah aretiran neki uslužbenec avstrijskih železnic iz Beljaka, ki je opravljal službo na Jesenicah. Pri preiskavi so pri aretiranem železničarju dobili večje količine tihotapskega blaga.

- 15. avgusta je bilo pri delovnih uradih na Koroškem javljenih 1963 brezposelnih, 1058 moških in 905 žensk. Bolniško zavarovanih delojemalcev je bilo 31. julija na Koroškem 148.315 (102.844 moških in 45.471 žensk), kar je za 4017 oseb več kot mesec prej in za 2094 oseb več kot lani konec julija.

- Na podstrešju ljudske šole na Bistrici v Zilji je v ponedeljek popoldne izbruhnil požar, ki ga je povzročil neki vajenec, ko je nepazljivo odvrnil gorečo vžgalico. Hitra akcija požarnih bramb iz Bistrice, Zahomca in Čajne je preprečila razširitev ognja, vendar je požar kljub temu povzročil škodo v višini 20.000 šilingov.

Skupina slovenskih študentov

vabi vse naše dijake, dijakinje, izobražence in vse ostale ljubitelje slovenske knjige na

RAZSTAVO SLOVENSKE KNIJE

ki bo od 27. do 31. avgusta v Celovcu, Viktringer Ring 26 (1. nadstropje desno). Vstopnine ni.

Ne zamudite redke priložnosti, da vidite razstavo knjig, ki so izšle v Celovcu.

Pristrčno vabljeni!

jim kmetijstvom zaostali v razvoju in utrpeli gospodarsko škodo, ki še vedno ni popravljena. Bodoči razvoj kmetijstva na državni, še bolj pa na evropski ravni kaže, da stojimo prav zaradi tega pred potrebo velikih naporov, če hočemo času in tržnim pogojem primerno preoblikovati naše vasi. In tu bomo vsi, neglede na svoje politično in narodnostno prepričanje potrebovali bolj kot doslej močno oporo v osehah, ki jih bomo postavili za svoje kandidate in jih 19. novembra izvolili za svoje zastopnike v organih kmetijske zbornice.

Zato je treba že sedaj treznega premišljanja in jasnega pogleda na pomen teh volitev, predvsem pa je treba, da si v času popisa volilnih upravičencev zagotovimo vsak zase svojo volilno pravico.

KOLENDAR

Petek, 25. avgust: Ludovik
Sobota, 26. avgust: Ceferin
Nedelja, 27. avgust: Jožef
Ponedeljek, 28. avgust: Avguštin
Torek, 29. avgust: Obgl. J. Kr.
Sreda, 30. avgust: Roza
Četrtek, 31. avgust: Rajmund

Iz zgodovine konja

Slava in konec heroja

Slikovita zgodovina konja je prozaična edinole v začetku, v času, ko ga je jamski človek v kamenu dobi udomačil za klavno in molzno žival. Z dobo kovin, ko je postal tovarna in vlečna ter precej pozneje jezdna žival, je šele zmogovito vstopil v človekovo zgodovino. Zvesti in hitri konj je pomagal človeku na prvih dolgih popotovanjih, na lovu in v vojni. Postal mu je tovariš junakih dejanj. Z vihrajočo grivo se je kmalu povzdignil v bajeslovje različnih ljudstev.

Po poreklu nam je blizu, saj je indoevropskega rodu. Njegova prvotna domovina so prostrane evroazijske stepe, kjer so se v davnih časih srečala stara arijska plemena s predniki današnjih mongolskih ljudstev. Prvi in drugi so ga udomačili in ga razširili po svetu. Na jug, med Semite, Sumerce in Egipčane je prispel razmeroma pozno. Feničani in Judje ga niso nikoli posebno čislali. Drugače Asirci, ki so ga vpregali v bojne vozove, in pozneje Arabci, ki so z njim osvojili pol sveta.

V indijski Zend Avesti je omenjen kot delovna in žrtvena žival. Tudi na Kitajskem ga poznajo že zelo dolgo; staro izročilo pripisuje iznajdbo jezdne umetnosti davnemu vladarju Ci-Mungu. V vojni so ga uporabljali kot jahanca precej pozno. To je bilo v časih, ko so Skiti, Parti in Asirci zasloveli kot sijajni lokostrelci na konjih. Grki so poznali konjenico že v homerskih časih, vendar so se pod trojskimi zidovi največji junaki bojevali le na bojnih vozeh. Arabska legenda, po kateri je Alah ustvaril konja samo kot jezdno žival, je precej mlajša.

Povedali smo že, da ima konj imenitno mesto v bajeslovju raznih ljudstev. Avari so ponosno zavrjevali, da izvira njihov rod iz zakonske zveze boga z neko slovito kobilo. Najbolj domiselni so helenski miti. Febov sončni in Pozejdonov bojni voz so vlekli konji. Pozejdon je baje konja tudi ustvaril; s svojim čarobnim trizobom je udaril ob akropolsko pečino in iz nje je skočil prvi konj. Krilati konj Pegaz je iz helikonskega pobojja priklical na dan studenec Hipokrene, iz katerega črpajo pesniki navdih. Narava človeka in konja sta se združili v obliki konjavra, pol človeškega in pol konjskega bitja. Prislovičen je postal lažni trojanski konj.

Kakšna je bila cena iskrega jahanca? »Vsa perzijska dežela ne odtehta tega žlahtnega konja,« pravi v Firduzijevi »Knjigi kraljev« pastir junaku Rustemu, ki je vrgel oko na čudovitega lisca Raksha. In sloviti Sarec, s katerim je gospodar kraljevič Marko delil na pol kruh in vino; razumna žival je znala baje celo govoriti. Brez konca je vrsta zna-

menitih konj, od Grana, konja skandinavskega junaka Sigurda, Aleksandrovega Bucefala, Cidovega Babieca, Blancharra Karla Velikega do Rosinanta nesrečnega viteza iz Manče. Niso bili samo podrejeni spremljevalci, ampak pogosto tudi sami junaki nešteti junakih in nenavadnih prigod, ki so jih doživljali s svojimi gospodarji.

Toda vrnimo se na trdna zgodovinska tla. V rimski vojski so konji, uvrščeni v turmae, pod poveljstvom magistrorum equitum ščitili boke legijam, z njimi so hodili na izvidniške pohode, vlekli so orožje in opremo in prenašali važna sporočila. Ves čas republike in cesarstva so bili pomemben člen vojaške in gospodarske moči. Toda šele v srednjem veku je postal konj bistven činitelj gospodarjevega socialnega položaja. Srednji vek je politično in gospodarsko moč meril po konjih. Jezdec ni bil samo močnejši, ampak tudi družbeno višji od pešca. Plemiča brez konja si ni bilo moč zamisliti.

Konjenik je bil gospod, dokler niso začeli na bojiščih grmeti topovi in puške. Srednjeveška konjenica s svojimi postavami, hierarhijo in ustanovami je podlegla, ni bil pa premagan konj. Nastajati so začele velike vojske in v njih vrstah velike konjeniške enote. Te so pogosto odločale o izidu bitk, v Evropi in na Orientu, posebno na ravninah, kjer je bilo velike konjeniške enote mogoče uspešno porabiti. Konj je bil tudi najboljšo sredstvo velikih osvajanj. Donski kozaki so s svojimi žilavimi konji pridrli prav do Ohotskega morja in zasadili carske zastave na obali Pacifika, tam, kjer je pozneje zrasel »Vladar vzhoda«, Vladivostok.

Osvajalci, ki so se izkricali na obalah ostan Atlantika, so pripeljali s seboj razen križa, meča in puške tudi konja. Na ameriških pampah je bil konj, enako kakor njegov gospod, tujec in vsiljivec. Toda kmalu je postal domač, čez nekaj desetletij so ravnine odmevale od topota na pol divjih čred.

Skoraj po vsem svetu je bil konj mnoga stoletja domala edini motor tehničnega napredka. Po tisočerihih cestah sveta so konji vlekli tovore in ljudi. Prenašali so tudi ideje: na konju je Erazem Rotterdamski popotoval s severa proti soncu in v Kočiji je Goethe obiskal Italijo.

Romantičen glas postiljonovega roga je zmotil šele ostri pisk lokomotive. Prvi znak, ki je naznanil začetek konca »civilizacije konj«, je bila Stephensonova parna lokomotiva »Rocket«, ki je leta 1824 začela vleči vagono na prvi železnici med Staktonom in Darlingtonom. Mreža železnic se je začela širiti in zgoščevati, toda na cestah je še zmeraj vladal konj. Še so drdrle po cestah kočije, čedalje manj pa je bilo težko obloženih tovornih voz.

Skozi vse devetnajsto stoletje se tako konj počasi, a nepovratno umika, odstopa mesto stroju. Mnogo hitrejša je bitka, ki se odvija v našem stoletju. Eksplozijski motor konja naglo in dokončno porazi. Kočije izginjajo v

V Jugoslaviji je 70 naselij, ki se zaradi velikosti ali zunanje podobe vrščajo v kategorijo pravih mest. Srbija ima 23 takih naselij, Hrvaška 15, Bosna in Hercegovina 11, Makedonija 9, Slovenija 8 in Črna gora 4.

Spreminjanje nekaterih kmetijskih središč v industrijska je eden najbolj zanimivih pojavov povojnega obdobja. Zaradi nagle graditve industrije se je občutno spremenila vloga in zunanja podoba jugoslovanskih mest. Drugo pomembno dejstvo je težnja navzgor pri graditvi stanovanjskih naselij in drugih objektov. Skoraj vsa mesta, ki se v povojnih letih industrijsko razvijajo, težijo za graditvijo čim več na čim manjšem prostoru. Najizrazitejši primer je Skopje, ki ima 3000 ha zazidanih površin, nasprotno pa so številna druga mesta površinsko mnogo večja, čeprav imajo manj prebivalcev.

Najizrazitejšo težnjo po razširitvi kaže Ljubljana, ki ima površino 10.500 ha. Ljubljana je hkrati mesto z najmanj težnjami po graditvi visokih poslopij in zgoščenih naselij. To se nanaša v precejšnjem obsegu tudi na Sarajevo, Subotico, Maribor, Mostar in na še nekatera mesta. Beograd je nekako v sredini, Zagreb pa ima kljub znatno manj prebivalcem občutno večjo površino kot glavno mesto dežele.

Največ industrijskih podjetij je v Beogradu, potem pa se vrstijo Zagreb, Ljubljana, Novi Sad, Sarajevo, Skopje, Maribor, Subotica, Osijek in Niš. Ta vrstni red se precej

Jugoslovanska mesta v številkah

razlikuje od seznama mest po številu prebivalcev. Precej visoko so Novi Sad, Maribor, Osijek in Niš, katerih industrijski potencial se naglo razvija.

Največje središče jugoslovanske kovinske, strojne in kovinsko-predelovalne industrije je Zagreb pred Beogradom, tekstilne in usnjarske Beograd pred Zagrebom in živilske prav tako Beograd pred Ljubljano. Vrstni red po številu industrijskih podjetij z več kot 2000 zaposlenimi pa je drugačen: Sarajevo, Maribor in Ljubljana, šele potem pridejo Beograd, Zagreb, Split in druga mesta.

Vrsta mest je izrazito industrijskih. Svetozarevo in Karlovac imata zaposlenih v industriji skupno po 30, Tuzla 34, Sisak 37, Zenica 61 in Kranj 62 odstotkov zaposlenega prebivalstva. V Beogradu je zaposlen v industriji vsak osmi, v Zagrebu vsak šesti, v Ljubljani in Sarajevu vsak peti, v Nišu vsak četrti, v Mariboru vsak tretji itd. To so hkrati tudi najmočnejša industrijska središča v Jugoslaviji, s tem da so manjša mesta prepričljivo na vrhu lestvice.

Beograd je z 260.000 ljudmi na prvem mestu glede števila zaposlenih v družbenem sektorju. Za njim se vrstijo Zagreb, Ljubljana, Sarajevo, Maribor in Skopje. Zanimivo je Maribor: po velikosti deveto mesto v Jugoslaviji je glede števila zaposlenih na petem mestu. Ljubljana ima manj prebivalcev kot Skopje in Sarajevo, vendar več zaposlenih.

Ti podatki zgovorno pričajo o močnem industrijskem razvoju jugoslovanskih mest. Razmerje med številom prebivalcev in med zaposlenimi v industriji, kakršno je na primer v Kranju, Zenici, Sisku, Tuzli in Mariboru, je najti le v industrijsko zelo razvitih deželah.

nepovrat, ostanejo le redke, kot turistična zanimivost. Premaganemu heroju ostane le skromna tolažba: zmogljivost njegovega sovražnika, ki mu je izpodjedel obstanek, merijo s »konjskimi močmi«. Kakor je ta tolažba jalova, eno pa drži: tod bo živel konj dalje.

Zvesti živali je za nekaj časa še ostala odprta pot do bojne slave. Še ga uvrščajo »v erar«, še stopa za vihrajočimi bojnimi postavami. Kljub okopom prve svetovne vojne, kljub strelskim jarkom je še nekaj časa odločal o izidu bitk. Boj med živaljo in motorjem pa se je preselil tudi na bojišče in v drugi svetovni vojni je motor dokončno zmagal. Sicer je še uporaben v posebnih pogojih boja, vendar je v glavnem zaključena tudi njegova vojaška zgodovina.

Enako mu bipe zadnja ura tudi na poljih. Tudi tu ga izpodriva stari sovražnik — stroj, topot v obliki traktorja.

Samo neke bo živel konj dalje — v športu. To pa je udejstvovanje, ki zvesti, plemeniti živali brez dvoma najbolj ustreza.

Elektronska straža

Umetniški muzej v Chicagu je bogat dragocenih del. Sedaj je dobro zavarovan pred vlomom. Varujejo ga visokofrekvenčni zvočni valovi, ki jih človeško uho ne more slišati. Oddajnik zvočnih valov, elektronski stražar, je spojen s sistemom alarmnih naprav. Če čez deset sekund so na mestu oboje roženi stražarji. Ko pa vlomilci začnejo bežati, jim spremljajo prižgane kontrolne luči. Niti ne slutijo, da se zožuje okrog njih past. Sodijo, da je muzej v Chicagu sedaj najbolje zavarovan na svetu.

Svellobna ura

Neka švicarska tovarna ur iz Ženeve je začela proizvajati nov tip zidnih ur, ki jih bo poganjala svetloba. Da bi ura lahko dobro in točno tekla, ni potrebno nič drugega, kakor da jo na dan vsaj štiri ure osvetljuje svetloba, pa najsi je njena moč še tako šibka. Poganja jo lahko naravna ali umetna svetloba.

CLAUS EIGK:

dan nič

Skrivnostna in pravljica kakor njeno ime, takšna je ostala ta celina prav do sedaj. Kaj ve človek o tej pusti, z ledom pokriti visoki planoti, ki se — večja od Evrope — pne iz viharnih valov tečajnega morja? Od davnih časov Scotta in Amundsena, Filchnerja in Byrda so prerezale njene nedotaknjene planjave le redke sledi pasjih vpreg. Nekaj samotnih zaselkov ob robu, dve vremenoslovski postaji v skalnatih kotanjah in peščica kitolovskih pristanišč, to je bilo vse, kar je mogla človekova nenasitnost izsiliti od ledene celine. Neznanski mraz in strahoviti viharji so človekovo smelost in podjetnost zanesljivo ustavili, kakor bi jo zmogle do zob oborožene vojske.

Proti temu ledenemu peklju je torej plulo letalo. Naglo so preleteli prosluli Rt Horn in pod njimi so vstale iz viharnega valovja prve puste čeri ozke, neznane Grahame dežele.

V prostornem letalu je bilo prav prijetno. Vzorna kurjava je skrbela, da zunanji ledeni zrak ni segel v kabine. Zvočna izolacija v stenah je dušila bobnenje motorjev, tako da se je bilo mogoče nemoteno pogovarjati.

Vzlic temu pa se pogovor ni razživel. Deževni oblaki Ognjene zemlje so bili sicer za njimi, toda pred njimi v daljavi so se kopičile nove mrke gmete oblakov. Sonce je viselo tik nad zemljo; polagoma je zahajalo za obzorje, leteli so naravnost v polarno noč. Pod njimi je valovalo neznano, neusmiljeno morje, v katerem so zagledali prve ledene gore. Gorje, če jim letalo odpove!

Tex Leuwenhout je ugasnil cigareto, se za hip zazrl

v mračno podobo za okenskim steklom, potem pa je izzivajoče vprašal: »No, dečki, vas je strah?«

Odgovoril mu je hripav, pretirano brezskrben smeh njegovih petih mož. Eden izmed njih je pogladil brzostrelko, ki jo je bil obesil nad svojim sedežem, in dejal: »Strah? Nas? Preveč smo močni, da bi nas bilo strah!«

Spet so se vsi hrupno zasmeljali. Krčevita veselost pa se ni prijela obeh reporterjev. Čemu tudi? Vse je bilo tako mračno in nenavadno, da jima ni bilo do smeha.

Mabel je že ob vkrcanju opazila, da so Leuwenhouti možje do zob oboroženi. Notranjost letala je spominjala na pravo skladišče orožja. Čemu? Ko je o tem vprašala Leuwenhoute, jo je ta porogljivo zavrnil: »Punčka, ne sprašuj preveč!« Nemara se ji sedaj posreči zvedeti kaj več?

Nagovorila je moža, ki se je malo prej bahal s svojim orožjem: »Če bomo treščili v morje, vam bržčas tudi brzostrelka ne bo dosti pomagala. Ali pa menite streljati morske deklice, preden vas potegne na dno?«

Morda možak ni bil zadosi priseben in odrezav, ali pa je bil tako dobro dresiran. Ni ji odgovoril, pač pa jo je samo pomenljivo pogledal. Namesto njega je Mabel odgovoril Leuwenhout, ki je ljubko dekletu že dlje dobrodušno ogledoval.

»Tako mojih fantov ne boste speljali na led, gospodična Morena! Ali nam bo orožje kaj koristilo ali ne, prepustite mirne duše nam. Rajši počakajte na znamenito tretjo žličko, s katero vam bo dobri stric doktor Leuwenhout že o pravem času postregel!«

Pripomba jo je vznemirila. Kaj se je dogajalo krog nje? Mabeli je bilo čedalje tesneje pri srcu. Njen tanki ženski čut jo je svaril... Kakšen vrag jo je premotil, da je sprejela Pitkinsovo ponudbo? Tako samotno se je počutila, obšla jo je otožnost in tesnoba.

Hotela se je znebiti neprijetnih misli. Vzela je avtomatično filmsko kamero in odšla v pilotsko kabino. Med radiotelegrafistom in mehanikom se je prerinila do obeh pilotov. Odtod se ji je odpiral sijajen razgled na neskončno polarno pokrajino. Daleč na obzorju so se dvigale proti nebu mogočne gorske gmete. Nad vitkim slozecem so se gomilile temne kopice dima, ki jih je v presledkih osvetljeval rdeč ognjeni sij.

»Ognjenik!« je na kralko pojasnil glavni pilot Walter. Mabel se je prijazno nasmehnila in naravnala aparat na mali čudež narave.

»Ali poznate natančen cilj poleta?« je vprašala pilota, ne da bi odmaknila aparat od očesa.

»Ne, gospodična Morena!« je odgovoril Walter. »Vem samo, da bomo preleteli južni tečaj, potem pa nekaj sto kilometrov za njim obrnili nazaj.«

»Tisto o bombah svede veste?«

»Gotovo. Gre za poskuse skrivnostnih mračnih tipov. Strogo prepovedana zadeva. Toda časi so hudi. Nekaj pač moraš početi!«

Mabel ga je le predobro razumela. Osem let vojne. Druga se mož ni naučil, kakor leteti. Eden izmed mnogih.

»Mislite, da bo nevarno?« ga je čez čas vprašala. »Ne, prav gotovo ne,« jo je pomiril pilot. »Na krovu imamo lepo zalogo goriva in motorji so sijajni. Kaj neki bi se moglo pripetiti?«

»Tem bolje!« je navidez olajšano odgovorila Mabel. Ni hotela mučiti simpatičnega letalca s svojimi temnimi slutnjami. Saj je bila potrta in zlovoljna nemara le zavoljo čedalje gostejšega mraka... Pod letalom so se motno bleščala snežnosiva tla. To je bila Antarktika, neznana, velika južna celina. Letalo je bobnelo nad njo s 600 kilometri na uro.

Letno poročilo o položaju v kmetijstvu ugotavlja:

Dosedanje dotacije v prid kmetijstvu nezadostne

Začetkom septembra bo zvezni minister za kmetijstvo in gozdarstvo drugič, odkar je v veljavi zakon o kmetijstvu, predložil zvezni vladi letno poročilo o položaju v kmetijstvu ali — kakor ga tudi imenujejo — „zeleno poročilo“. To poročilo je v smislu zakona o kmetijstvu osnova za vse razprave o pospeševanju kmetijstva in o gmočnih sredstvih, ki jih mora v ta namen določiti finančni minister in skleniti parlament v državnem proračunu za leto 1962. Poročilo je pripravila komisija zvezne vlade, ki jo v ta namen zakon določa.

ZASLUŽEK KMEČKIH LJUDI NI V RAZMERJU Z NJIHOVO PRODUKTIVNOSTJO

Poročilo med drugim pravi, da je v letu 1960 zaradi nezmanjšane gospodarske konjunkturo narodni dohodek nasproti letu 1959 narasel za 10,2% in znašal 118,5 milijarde šilingov. Delež kmetijstva in gozdarstva na tem dohodku je znašal 13 milijard šilingov, kar je le 5,7% več kot leta 1959.

Drugače pa izgleda primerjava vrednosti bruto-narodnega produkta. Le-ta je nasproti 1959 narasel za 8,4% in znašal 148,2 milijarde šilingov. Kmetijstvo in gozdarstvo sta s svojimi produkti ustvarila vrednost 16,4 milijarde šilingov, kar je 8,5% več kot 1959. Če je ljudem, ki so zaposleni v kmetijstvu in gozdarstvu, uspelo povečati vrednost svoje proizvodnje bolj, kakor je to uspelo v povprečju vseh poklicev, potem to spričo dejstva, da so tekom leta 1960 cene nekaterih kmetijskih pridelkov (zlasti prašičev) padle, ni le zgolj posledica ugodnejše letine, temveč tudi dokaz zapostavljenosti kmečkih ljudi pri delitvi narodnega dohodka, kajti v obče mora biti pri povečanju pridelanega in izdelanega blaga tudi izkupiček ali zaslužek večji in ne manjši, kakor to izkazuje za kmetijstvo in gozdarstvo njun delež na narodnem dohodku.

Povečanje vrednosti proizvodnje ljudi, ki so zaposleni v kmetijstvu in gozdarstvu, nikakor ne gre na račun gozdarstva ali vrednosti posekanega lesa, temveč na račun izrazite kmetijske proizvodnje. Kosmati dohodek iz kmetijske proizvodnje je nasproti 1959 narasel za 10,4%, oni gozdarstva pa je padel za 3%.

Nadaljnji dokaz, da povečana bruto-vrednost kmetijske proizvodnje ni le posledica bogatejše letine, razberemo v poročilu iz primerjave porasta produktivnosti kmetijstva po površini s produktivnostjo po osebi, ki je zaposlena v kmetijstvu. Nasproti letu 1937 je bila 1960 produktivnost po površini le 0,4-krat večja, produktivnost po osebi oz. po delovni sili pa je bila 1,6-krat večja. Število v kmetijstvu socialno zavarovanih nedružinskih delavcev je nasproti letu 1959 padlo za 13.000 in je znašalo 1960 le še 141.000 oseb.

Hotela je vstati, da bi se vrnila v potniški prostor. Tedaj je začula osorno kričanje in hrup divjega prerivanja.

V zadnjem prostoru so prižgali luči in videti je bilo vse do zadnje potankosti. Dva Leuwenhoutova moža sta se valjala po tleh in skušala zgrabiti zvijajočo se postavo, ki se ju je na vse kriplje otepala. Leuwenhout je stal poleg in kriče ukazoval.

„Kaj pa je?“ je kričnila Mabel prestrašeno, ko se je prelepala po letalu do njih.

Leuwenhout se je obrnil in razjarjeno dejal: „Ali ne vidite? Slepaga potnika smo odkrili. Ušivec se je skrila za vrečo z živežem!“

Moža sta neznanca končno ukrotila in ga postavila na noge. Mabel je osupla zagledala pred seboj umazanega, zanemarjenega rdečelasega dečka, starega kakih trinajst let. Od strahu in razburjenja je bil fant blede ko stena.

„Kdo si? Od kod prihajaš? Kako si se splazil na krov?“ je zarjovel Leuwenhout nanj.

„Odgovori!“ je zatulil še preden je zmedeni deček utegnil kaj spregovoriti in mu prisolil takšno klofuto, da je ta zletel ob steno in polzavesten obležal na tleh.

„Je to potrebno?“ je tedaj ostro vprašal Douglas Norman.

Leuwenhouta pa ni bilo mogoče pogovoriti. „Ali je potrebno ali ne, to je moja stvar. Jaz sem kapitan, prekleti! Saj vraga nismo dečji dom! Kaj pa naj počnem s tem dojenčkom na južnem tečaju?“

Pravzaprav je imel mož prav. Norman je zato obmolnil. Mabel Morena pa je medtem pokleknila k fantu, mu vzela glavo v naročje in ga nežno pogladila po licu.

Deček se je hitro opomogel. Besno je ošinil s pogledom Texa Leuwenhouta in spregovoril: „Čez pet let si

kaj takega ne boste več dovolili, gospod! Tedaj vam že pokažem na račun tistega dojenčka!“

Leuwenhoutovi možje so se rjoveče zakrohotali. Mabel pa se ni smejala. Vprašala ga je po tistem, kar je hotel prej vedeti Leuwenhout. Kmalu je zvedela najvažnejša poglavja iz življenja najmlajšega člana odprave.

Ime: Bob Miller. Oče mu je brčkone padel v tretji svetovni vojni. Bil je že dete, ko so bežali pred vojno viхро skozi mnoge dežele. Končno so ga sprejeli v neko chikaško sirotišnico, odkoder je pred tremi meseci pobegnil. Potem pustolovsko popotovanje po Južni Ameriki — prispel je prav do Ushuaie. Popotoval je z ladjami, vlaki, avtomobili in peš. V Ushuaii ga je zamikalo slabo zastraženo šestmotalno letalo, ki je tako dišalo po vabljivih daljavah in čudovitem življenju. No — in tako je sedaj tu!

„Res, sedaj si pa tu!“ je ponovil Leuwenhout, ki je zvedano vlekel na ušesa fantove besede. „Opravili bomo prekleto na kratko — odprli bomo vrata in te brez padala spustili na južni tečaj. Lahko v mojem imenu pozdraviš pingvine, če boš seveda srečno prispel!“

„Saj tega ne boste storili!“ se mu je zarežal v obraz Bob Miller, ki grožnji očitno ni verjel.

Leuwenhout ni odgovoril. Zamrmral je kletvico, odmahnil z roko in se obrnil k svojim ljudem. Bobova mladost mu je očitno pregnala sumničenja in strah pred vojninstvom. Vzlic temu pa je Norman opazil v njegovem pogledu nekaj, kar ni prav nič kazalo na kakšno dobrodušnost in prizanesljivost. Po hrbtu ga je spreletel mrz in za hip ni podvomil o tem, da sta samo onadva z Mabel zadržala te divje ljudi pred tem, da niso storili nečloveškega dejanja.

Norman je mislil logično. Ni dvomil o tem, da Leuwenhout ne bi bil zmožen kaj takega storiti. Njegovi mož-

zacija potrebne investicije izvršiti le s pomočjo tujega kapitala, s pomočjo kreditov. Tu pa se visoka obrestna mera nikakor ne ujema z nizkim obrestovanjem kmetijskega premoženja. Zato je nadaljnja pocenitev vseh vrst kmetijskih kreditov tudi v bodoče neodložljiva potreba. Ta pocenitev pa je le mogoča, če bo v okviru državnega proračuna določen za znižanje obrestne mere za kmetijske kredite večji znesek, kakor je bil določen doslej.

Poleg tega pa je spričo tendenc kmetijstva v drugih državah tudi nujno in neobhodno, da bodo tudi ostala področja pospeševanja kmetijstva višje dotirana kot doslej. To velja zlasti za pospeševanje zboljšanja proizvodnih pogojev in osnov kmetijstva, zboljšanja agrarne strukture ter produktivnosti kmetijstva in odkupa kmetijskih pridelkov.

*

Potrebo po izdatnih dotacijah kmetijstva narekujejo tako zaostajanje zaslužka kmečkih ljudi za onim drugih poklicev in zaostajanje rentabilnosti kmetijske proizvodnje kakor tudi razvoj v okviru raznih grupacij držav na evropskem tržišču, ki ob neupoštevanju te potrebe lahko pokopljejo kmečke ljudi v naši državi.

O našem gozdu govorimo in premišljujemo

Koroški velesejem ali avstrijski sejem lesnega gospodarstva vsem, ki imajo svoj kruh ali zaslužek pri lesu, vsako leto znova predoči pomen gozda ter gospodarstva z gozdom in lesom tako v družbenem kakor tudi v zasebnem življenju. Gozd ter gospodarstvo z gozdom in lesom dajejo v naši državi kruh in zaslužek 1.680.000 prebivalcem. Vsak četrti državljan živi — če že ne v celoti, pa vsaj deloma — od zaslužka pri lesu. 7060 žag in 134 obratov lesne obrti in industrije predela letno 11 milijonov kub. metrov lesa, kar predstavlja vrednost 11 milijard šilingov. Sedanji prirastek v gozdu in proizvodnja lesa krijeta kapaciteto žag le do polovice. Le-te bi lahko zrezale nadaljnjih 7,5 milijona kub. metrov lesa, s čemer bi se vrednost njihove proizvodnje lahko povečala za nadaljnjih 5,3 milijarde šilingov.

To in pa vedno večje možnosti uporabe lesa kot surovine elementov stavbarstva in opreme bivališč ljudi, magazinov in hlevov za domače živali kažejo dovolj pogojev, ki upravičujejo in zahtevajo, da kmetje kot odločilni producenti lesa posvetijo smotnejšemu gospodarstvu v gozdu več pozornosti, kot so je posvetili doslej. Končno je gozd tudi hrbtenica naših kmetij in našega obstoja. Kot tak nam pa naravnost veleva, da posvobodimo se z gozdom in lesom neposredno srečamo, napravimo vse za njegov čim hitrejši razvoj, za dosego čim kvalitetnejšega lesa, za čim večji letni prirastek in s tem za možnost čim večjega letnega poseka lesa.

Letošnji sejem lesnega gospodarstva v Celovcu nam je v pravem pomenu besede pokazal najvažnejše postaje, kjer se na gospodarski poti z gozdom in lesom srečamo. V našem nadaljnjem premišljanju o svojem gozdu in lesu se hočemo zato pomuditi pri teh postajah, kjer smo kot kmetovalci v gospo-

darstvu z lesom odločilni faktor. Le-te pa so:

- zboljšanje gozdnih tal potom ustvarjanja mešanih gozdov, sajenja dreves, ki gozdna tla zboljšujejo in potom gnojenja;
- učinkovito pogozdovanje potom vseh razpoložljivih načinov;
- pogozditev zaostankov v pogozdovanju in sprememba vseh grmičastih sestojev v produktiven gozd;
- pogozditev travnikov in pašnikov na strmih pobočjih, pri čemer je neobhodno, da končno ločimo pašo od gozda;
- redno načrtno zatiranje in trebljenje plevel v mladih gozdnih nasadih, v mladih sestojih pa njihovo čiščenje in redčenje;
- sestava gospodarskega načrta v gozdu po strokovnjakih zbornice ali gozdne inšpekcije, njegovo skrbno izpolnjevanje in obnavljanje;
- borba proti gozdnim škodljivcem vseh vrst, zlasti pa borba proti polomom po vetru in snegu;
- pravilna izbira lesa za posek, da bo

Vsaki dan 10 kmetov manj

Po začasnih podatkih o številu kmetijskih obratov je v zveznih deželah (brez Dunaja) število kmetijskih obratov med letom 1951 in 1960 padlo za več kot 30.000. Z drugimi besedami povedano, se je število kmetij v naši državi v zadnjih 9 letih vsaki dan zmanjšalo za 10 kmetij.

Padanje števila kmetijskih obratov ne ugotavljamo le v naši državi, temveč je to splošen pojav, kjerkoli prevladujejo kmetije z drobno kmetijsko proizvodnjo. Razvijajoča se industrializacija in avtomatizacija ter potreba po tehničarstvu kmetijstva zahtevajo tudi temu odgovarjajoče kmetijske obrate. Tako n. pr. v državah EWG napovedujejo, da se bo v prihodnjih 15 letih število kmetijskih obratov skrčilo za 8 milijonov. Ker bo kmetijska zemlja v bistvu ostala, se bodo na ta račun po obsegu povečale preostale kmetije.

Drobna kmečka proizvodnja — taka, ki daje družini »premalu za živeti in preveč za umreti« — ni več v stanju, da bi priklenila nase človekovo ljubezen do rodne grude. Tu ne preostaja drugega kakor odločitev: povečati obseg kmetije in intenzivirati njeno proizvodnjo ali pa kmetovanje opustiti in najti zaposlitev v poklicih, kjer je delo lažje, zaslužek pa večji. Pri izbiri te ali one možnosti pa ostane slej ko prej odločilna splošna strokovna in gospodarska izobrazba človeka. Strokovno in gospodarsko izobražen človek se bo držal tudi na manjši kmetiji, neizobražen pa bo propadel tudi na veliki kmetiji.

Jesenski plemenski sejem v Lienzu ...

Rejska zveza pingavskega goveda za Koroško in Vzhodno Tirolsko priredi v petek, dne 1. septembra t. l. v Lienzu svoj prvi letošnji sejem plemenskih krav in telic. Sejem prične ob 9.30 uri.

... in v Št. Vidu ob Glini

Zveza koroških pražičerejev priredi v petek 1. septembra v Št. Vidu ob Glini svoj prvi jesenski sejem plemenskih svinj in merjascev.

letni prirastek v gozdu vedno visok in trajen;

- premišljena izdelava lesnih sortimentov in njihova še bolj premišljena prodaja;
- zmanjšanje porabe lesa za domače potrebe in njegova nadomestitev z izdelki in njihovimi surovinami, ki so cenejši od lesa;
- zavarovanje lesa in lesenih naprav pred vlago, trohnenjem in razdejanjem potom ustrezne impregnacije.

Ze sam pregled teh nanizanih postaj na poti gospodarstva z gozdom in lesom kaže, da se lotevamo precejšnjega kompleksa vprašanj in da se jih bomo — tudi če jih bomo obravnavali v nadaljevanjih — mogli dotakniti le v glavnih obrisih. Stvar vsakega posameznika pa bo, da bo pri tem dane pobude premotril s pomočjo strokovnih knjig, tečajev ali strokovnjakov naprej in da se bo s časom izuril v sodobnega gospodarja v svojem gozdu. (Se nadaljuje)

je so bili brčkone vojaki, ali pa so to vsaj prej bili. In moške njihovega kova niso v tem tako prekleto vojaškem stoletju bili nič drugačni, kakor so se tukaj pokazali. Zadolgi dolgo se je sam valjal po blatu vojne in zadosti je izkusil. Ti moške so bili roparji, vojaki na lastno pest, najeti gangsterji vragi vadi kakšnih cesarskih oblastnikov, kakršni so se množili na močvirnih tleh mednarodne zmede kakor strupene gobe po dežju!

In če to drži, kaj imajo opraviti pri tej zadevi? Pri tem poskusu, eksperimentu? Ali ne gre morda za kak zločin?

Toda proti komu naj bi bil tak zločin naperjen? Na tisoče kilometrov daleč ne živi niti dvajset ljudi — samo nekaj kitolovcev in vremenoslovcev ob robu ledene puščave. To ga je nekoliko pomirilo.

Polet je bil čedalje bolj nenavaden. Letalo je letelo 2000 metrov visoko. Potniki so molčali. Zadevo z dečkom so očitno pozabili. Tex Leuwenhout je odšel v pilotsko kabino in skupaj z glavnim pilotom preračunaval položaj letala. Ugotovila sta, da trenutno letijo 300 kilometrov vzhodno od južnega tečaja. Očitno je bila smer pravilna, kajti Leuwenhout je bil videti zadovoljen.

Pred njimi se je znova pokazala ena izmed mnogih gorskih verig tega neznanega sveta. Letalo je spretno splavalo preko nazobčanih slemen in ledenih vrhuncev. Pred napetimi očmi mož se je razprostrlo novo ledeno polje.

Nenadoma je nekaj na obzoru pritegnilo njihovo pozornost. Videti je bilo, kakor da visi v zraku svetel rožnat sij.

„Velik ognjenik ali polarni sij!“ je menil glavni pilot.

(Se nadaljuje)

Sanje colmarskega sodnika

Alphonse Daudet

5 FRANKFURTSKIM MIROM, ki je zaključil francosko-prusko vojno 1870—1871, je bilo prebivalcem Alzacije dano na izbiro, da se odločijo za Francijo ali Nemčijo. Domoljubi, ki so ostali zvesti Franciji, so se izselili. Nekaj je bilo tudi takih, ki so se opredelili za Nemce, da bi ohranili svoje "stolčke", svoje USNJE NE BLAZINE, kakor pravijo Francozi. Tak je bil tudi naš colmarski sodnik.

Predno je prisegel cesarju Viljemu, je bil mali sodnik Dollinger iz Colmara najsrečnejši človek na svetu, ko je prihajal na razprave s čepico poveznjeno na uho, s svojim debelim trebuhom, mesnatimi ustnicami in trojnim podbradkom, ki je lagodno počival v muslinasti ruti.

"Ah, kako bom sedaj sladko zadremal!" je govoril njegov obraz, ko je sedel na svoje mesto in pravi užitek je bil gledati, kako je stegnil debelušaste noge, se pogreznil v svoj veliki naslanjač, na mehko in hladno usnjeno okroglo blazino, ki je precej pripomogla k temu, da je po tridesetih letih sodnijskih razprav ohranil svojo dobro voljo, zdravje in vedrino.

Nesrečni Dollinger!

Ta okrogla usnjena blazina ga je tudi pogubila! Tako udobno se je počutil na njej, tako prijetno mu je bilo na tej blazini iz moleskina, da se je raje POPRUSIL, kakor da bi se ji odrekel. Cesar Viljem mu je dejal: "Le ostanite na svojem mestu, gospod Dollinger!" In Dollinger je ostal. Tako je sedaj sodni svetnik v colmarskem sodnem zboru in pošteno deli pravico v imenu njegovega berlinskega veličanstva.

Na sodišču se nič ni spremenilo, dolgočasno in pusto je kot prej: sodna dvorana s svojimi izguljenimi klopmi in golimi zidovi je ostala ista in v njej še vedno brnijo odvetniški govori; še vedno ista zastita svetloba, ki prihaja skozi visoka okna in težke volnene zavese; na zidu še vedno isti Kristus s sklonjeno prašno glavno in razprostrtimi rokami. S svojim prehodom na stran Prusov ni colmarsko sodišče nič izgubilo na svoji veličini: na koncu dvorane še vedno stoji cesarjevo doprsje... Toda — Dollinger se kljub temu počuti tujca. Nič ne pomaga, če se vrta v svojem naslanjaču in jezno seda vanj; tistega prijetnega in blagodejnega dremuckanja ni več in če se mu slučajno zgodi, da med razpravo zadremlje, ga mučijo strašne sanje...

Sanja, da je na visoki gori, nekaj podobnega kakor Honeck ali Alzaški špik... Kaj dela tam, sam, v sodni togi, sedeč v svojem velikem naslanjaču, na teh vrtočavih višinah, kjer ne vidi nič, razen zakrnelih dreves in rojev mušic?... Dollinger ne ve. Čaka ves naježen v hladnem znoju, ki ga obliva in mori, ki ga tlači. Veliko rdeče sonce vstaja onstran Rena, za smrekami Črnega gozda, se polagoma dviga nad dolinami Thanna in Münstra. Po vsej Alzaciji se širi nejasen hrup: šum korakov, škripanje kočij... Šum narašča, se bliža in Dollingerju stiska srce. Kmalu zagleda na dolgi gorski vijugi žalostni in brezkraini sprevod... Ves alzaški narod se zbira na sestanek, da se tu, na tem vogeškem prelazu, masovno in demonstrativno izseli.

Na čelu sprevoda so dolgi vozovi, ki jih vlečejo po dva para volov. To so lojtrski vozovi, ki jih v času žetve srečujemo naložene s snopjem. Sedaj vozijo opremo, žernene, orodje: velike postelje, visoke omare, katunaste obleke, nečke, vitla, male otroške stole, starinske naslanjače ter pisano zbirko relikvij, ki so jih pobrali po vseh kotih in ki sedaj med potjo sejejo v vetru sveti prah zapuščenih ognjišč. Cele hiše potujejo na teh vozovih. Zato tudi tako ječijo, zato jih voli tako težko vlečejo, kakor če bi se zemlja oklepala koles, kakor če bi grudice zemlje, ki so ostale na branah, plugih, kopačah in grabljih, s svojo težo pritiskale na voz; kakor da je ta selitev pravo izkoreninjevanje...

Za vozovi tiho koraka alzaški narod vseh slojev in starosti: od velikih starcev s trigelniki, ki se tresoč opirajo na palice, do malih kodrastih plavolasih otrok v hlačah iz barhenta in z naramnicami; od hrome starke, ki jo krepki fantje nosijo na svojih ramenih, do dojenčkov, ki jih matere

stiskajo na svoje prsi. Vsi — zdravi in bolni; tisti, ki bodo prihodnje leto šli na nabor in fisti, ki so se vrnili iz strašne vojne; oklopniki brez nog, ki se vlečejo na berglah; upadli in izstradani topničarji, katerih razdrapane uniforme spominjajo na špandavske kazemate. Vsi ti ljudje ponosno stopajo po cesti, ob kateri sedi colmarski sodnik in ko pridejo do njega, se njihovi obrazi obrnejo stran, polni gneva in studa...

Oh! Nesrečni Dollinger! Rad bi se skril, pa ne more. Njegov naslanjač se je zaježil med gorske grebene, okrogla usnjena blazina v naslanjač in on v njo. Tedaj spozna, da je prikovan ob sramotni steber, katerega so zato postavili tako visoko, da bi njegova sramota bila vidna vsem... Mimohod se nadaljuje. Vas za vasjo — pastirji iz švicarske meje s svojimi ogromnimi čredami, rudarji iz Sare z rudarskimi vozički, natovorjenimi z orodjem. Nato sledijo mesta: delavci iz predilnice, strojarji, tkalci, snovači, meščani, duhovniki, rabini, sodniki v črnih in rdečih togah... Glej colmarski sodni zbor, s svojim starim predsednikom na čelu. Dollinger bi se najraje pogreznil v zemljo od sramote, rad bi si zakril lice, a so mu roke ohromele, rad bi zaprl oči, a se veke ne premaknejo. Obsojen je, da vidi in da ga vidi. Ni mu

prihranjen niti en prezirljiv pogled, s katerimi ga obsipajo mimoidoči tovariši...

Ta sodnik ob sramotnem stebru je nekaj strašnega! Še strašneje pa je, da so v sprevodu tudi vsi njegovi domači, ki ga nočejo več poznati. Njegova žena, njegovi otroci gredo mimo njega s sklonjeno glavico. Človek bi dejal, da se ga tudi oni sramujejo! Celo njegov mali Michel, katerega ima tako rad, odhaja za vedno, ne da bi mu privoščil pogled. Le njegov stari predsednik za hip postane pred njim in tiho reče: "Pridite z nami, Dollinger! Vaše mesto ni tukaj, moj dragi..."

Toda Dollinger ne more vstati. Upira se, kliče na pomoč, med tem pa se sprevod vleče cele ure. Ko ob sončnem zatonu končno izgine, zavlada v lepih dolinah, kjer sicer odmevajo zvonci in tovarniške sirene, grobna tišina... Vsa Alzacija je odšla. Ostal je le colmarski sodnik, prikovan tam gori, ob sramotnem stebru, nepremičen v svojem naslanjaču...

...Nenadoma se prizor menja. Trikotni svečniki, črni križi, vrste grobov, ljudje v črnini. Colmarsko pokopališče na dan svečanega pogreba. Vsi mestni zvonovi žalostno donijo. Umril je sodni svetnik Dollinger. Kar ni mogla opraviti čast, je opravila smrt. Ona je okrogli usnjeni blazini iztrgala nepremičnega sodnika in vodoravno

Anton Čehov:

Osemindvajset dni na deželi

10. maja sem nastopil štiritedenski dopust, vzel 100 rubljev predujma in sklenil teh 28 dni na vsak način tako izkoristiti, da bom potem lahko še deset let živel ob spominu na te počitnice.

Najel sem si sobo v letni hiši Zofije Pavlovne Knigin, kakor mi je svetoval neki prijatelj. Vsa zadeva se je hitreje razvijala, kakor sem domneval. Ko sem prišel v Prervo, sem kmalu našel hišo gospe Knigin, šel na teraso in — osupnil. Terasa je bila pristrčna in ljubka, še bolj ljubka (ne morem se drugače izraziti) pa je bila mlada, polnovitka gospa, ki je sedela pri mizi na terasi in pila čaj. Dama me je presenečeno pogledala.

"Želite," je vprašala.

"Oprostite, prosim..." sem začel, "najbrž sem prišel na napačen naslov... iščem letno hišo gospe Knigin."

"Jaz sem Kniginova... Želite?"

Ves sem se zmedel... Vedno sem si predstavljal, da oddajajo sobe samo starejše dame, ki jih muči revmatizem in ki diše po kavini usedlini — tu pa je sedela lepa, mlada, ljubka oseba. Jecljaje sem ji povedal, po kaj sem prišel.

"Oh, zelo me veseli! Sedite, prosim! Vaš prijatelj mi je pisal. Hočete skodelico čaja? Pijete čaj raje z mlekom ali z limono?"

So ženske, pri katerih imaš, ako si dve do tri ure v njihovi družbi, občutek, da jih že več let poznaš. Takšna ženska je bila Zofija Pavlovna. Že po prvi skodelici sem vedel, da ni bila poročena in da je živela od obresti majhnega kapitala. Zvedel sem tudi za razloge, ki so pripravili Zofijo Pavlovno, da se je odločila eno sobo oddati v najem; prvič je sama vso hišo težko vzdrževala v redu, drugič se je bala vlomilcev. Zato se ji ni zdelo spotikljivo, če vogalno sobo odda v najem kakšni osamljeni dami ali gospodu. "Moški mi je celo ljubši," je pripomnila Zofija Pavlovna. "Z moškimi je manj opravka in človek se počuti tudi bolj varnega."

Skratka: čez eno uro sva bila Zofija in jaz že prijatelja.

"Oh da," sem dejal, ko sem se poslavljaj od nje. "O vsem sva govorila, poglobitve stvari pa še z besedico n' sva omenila. Kako pa bo s plačilom? Pri vas nameravam ostati osemindvajset dni... Kosilo seveda, večerja, čaj in tako naprej."

"Oh, o tem se niti ne splača govoriti. Plačali boste pač, kolikor boste mogli... Saj iz najema vendar nočem napraviti kupčije..."

le da nisem tako osamljena... Vam bo 25 rubljev preveč?"

Seveda sem bil zadovoljen in začelo se je moje življenje na deželi...

To življenje je bilo kljub enoličnosti neizmerno očarljivo, dragi moj bralec! Bil sem kratko malo navdušen! Ko sem se zjutraj zbudil, sem pil čaj z mlekom, ne da bi samo trenutek pomislil na urad. Ob enajstih sem šel k svoji dražestni gospodinjici, ji voščil dobro jutro in pil z njo kavo, tudi z mlekom. Potem sva kramljala do poldne. Ob dveh je bilo kosilo, pa še kakšno! Predstavite si, da lačen kot volk sedete k mizi, popijete velik kozarec vodke in jeste zraven pečeno slanino. In potem si mislite še sijajno juho in kisló smetano, in tako naprej...

Po kosilu branje romana, potlej... slastno, nemoteno spanje... nato kopanje v reki...

Potem si še predstavljajte, da se ob večerni uri, ko vse razen slavčka spi in vam lahka sapica prinaša lahen šum bržečega vlaka, sprehajate z očarljivo plavolasko, ki se mehko privija k vam in ljubko obrača k vam svoj od mesečine obsijani obraz... Lepo je to, mar ne?

Teh 28 dni je na mah preteklo. Ko je bilo mojega dopusta konec, sem se žalostno in potrtro poslovil od letne hiše in Zofije.

ZA DOBRO VOLJO

Ko je bilo v Združenih ameriških državah še strogo prepovedano točenje alkoholnih pijač, je nekdo kupil v New Yorku za smešno ceno steklenico brandyja. Ves srečen pokaže steklenico prijatelju, ta jo povoha in osupel vzdihne: »Za božjo voljo! Proč vrzil! To ni žganje, ampak metilni alkohol. Saj boš oslepel, če to spiješ!«

»Oslepel?« je oni drugi bolj dihnil kot govoril. Vzel je steklenico in šel svojo pot.

Nekaj dni pozneje se spet srečata in prijatelj ga vpraša: »No, ali si vrgel proč tisto steklenico?«

»Kaj si znorel? Vrgel proč?«

»Kaj si pa naredil z njo?«

»Brandy sem prodal stricu, ki je že deset let slep!«

— Kaj ti je? — vpraša prijatelj prijatelja, ki ima razbit nos in podplute oči. — Si se tepel?

zravnala človeka, ki je trmasto vztrajal v svojem naslanjaču...

Ni bolj groznega občutka, kakor sanjati o sebi, da si mrtev in sam žalovati za sabo. Dollinger s strlim srcem prisostvuje svojem pogrebu in, kar je še bolj žalostno od smrti — med vso množico ljudi, ki se zbira okrog njega, ni prijatelja, ni sorodnika. Nikogar iz Colmara! Sami Prusi! Pruski vojaki mu izkazujejo poslednje časti, mrtvaški sprevod vodijo pruski sodniki, na njegovem grobu odmevajo pruski govori in jojmenel Zemlja, ki se usipa na njegovo krsto in ki je tako mrzla, je pruska zemlja!

Naenkrat se začne množica spoštljivo umikati. Oklopnik v bleščeče beli uniformi se približa, noseč pod plaščem nekaj, kar spominja na mirtin venec. Čuje se mrmanje:

"Bismarck! Sam Bismarck je prišel!"

In colmarski sodnik žalostno pomisli:

"Zame je to velika čast, gospod grof, toda — ko bi le bil tukaj moj mali Michel..."

Prekine ga gromek smeh, blazen, rogač, divji, nezadržni grohot.

"Kaj jim pa je?" se prestrašeno sprašuje sodni svetnik. Dvigne se, pogleda... Grof Bismarck je pravkar pobožno položil na njegov grob okroglo usnjeno blazino, njegovo usnjeno blazino. Na njej se vije napis:

NEPOZABNEMU SODNIKU DOLLINGERJU
PONOSU ALZAŠKEGA SODIŠČA
V SPOMINI!

Vsi se zvijajo od smeha. Surovo prusko veselje odmeva po vsem pokopališču in na dno groba, kjer mrtvi joka, zasut z večno sramoto in porogom.

(Prevedla Jasna Kosmina)

"Da, ampak kdaj bova obračunala, ljuba moja?" sem se nenadoma spomnil. »Koliko sem ti pa dolžan?«

»Kdaj pozneje,« je rekla ihte.

»Zakaj pozneje? Saj vendar veš: čisti račun — dobri prijatelji! Nikakor bi ne hotel živeti tu na tvoje stroške. Ne delaj komedij, Zofija... Koliko naj ti dam?«

Zofija pobrskala po miznem predalu, potegne ven listek in mi ga da.

»Je to račun?« vprašam. »Tako, zdaj pojde vse v redu,« in nataknil sem naočnike, »obračunala bova in potem sva bot. Skupaj je torej... Počakaj, tu nekaj ni v redu! Skupaj... To nemara ne bo pravi listek, Zofija! Tu stoji: Skupaj 212 rubljev 44 kopejk — to ni moj račun.«

»Tvoj, ljubi moj! Le poglej ga. Ne razumem, dragi,« je zateglo rekla Zofija in me pogledala z začudenimi, objokanimi očmi. »Mar mi ne verjameš? Pa še sam seštej! Mar nisi vodko pil...? Saj ti za dogovorjeno ceno nisem mogla dati še vodko h kosilu! Pa mleko h kavi in čaju. — Potem jagode, kumare, češnje...«

»Ampak... tu je še znesek 75 rubljev in ni razvidno, zakaj... Za kaj je to?«

»Kaj se pravi, zakaj? Ti si pa dober!«

Pogledal sem ji v obraz. Bil je tako odkrit in osupel, da nisem bil v stanu spraviti ene same besede iz sebe. Dal sem Zofiji 100 rubljev in za ostanek menico, zadel svoj kovček na ramo in odšel na postajo.

— Ne.

— Si igral rugby?

— Tudi ne. Železniška nesreča.

— Kaj?

— Da. Sedel sem v vlaku nasproti sijajnega dekleta in njenega očeta. Zapeljali smo v predor...

— In si jo skušal poljubiti?

— Da. Pa sem poljubil njenega očeta...

Mlad par se odpravi kupovat poročna prstana. Zenin si ogleda različne vzorce, potem izbere dva z briljanti.

— Koliko staneta? — vpraša.

— Deset tisoč šilingov.

Mladeniču je očitno vzelo sapo, ker je nehote zažvižgal. Toda hitro se je zbral in pokazal na dva druga:

— Pa ta dva?

— Dva dolga žvižga, gospod — je odvrnil prodajalec.

Po jubilejnim koroškem velesjmu:

296.256 obiskovalcev — nov rekord

Po desetih dneh živahnega vrvenja na velesjmskem prostoru je bil zadnji nedeljo zaključen letošnji jubilejni koroški velesj, povezan z avstrijskim lesnim sejmom. Podrobnega pregleda o gospodarskih stikih in trgovskih sklepih sicer niso objavili, vendar poudarjajo, da je bil sejma letos tudi v tem oziru korak naprej. Vsekakor pa je letošnji koroški velesj zabeležil nov rekord pri obisku, kajti našli so skupno 296.256 obiskovalcev, to je za dobrih dve sto več kot lani. Posebno razveseljivo pa je, da se je napram lanskemu sejmu dvignilo število obiskovalcev iz inozemstva, ki jih navajajo okoli 100.000.

Gotovo je bilo med obiskovalci sejma lepo število takih, ki so si razstave ogledali le iz radovednosti ali pa večji del svojega obiska posvetili precej dragim zabavam na veselničnem prostoru. Toda iz zaključnega poročila je razvidno, da je bil tokrat zabeležen razveseljivo številen obisk tudi izrazitih nakupovalcev ter izvedencev in strokovnjakov, ki so se zanimali za najrazličnejše vrste razstavljenega blaga; posebno pozornost pa je med zadnjimi vzbujal lesni sejma, ki je pritegnil cele nakupovalne delegacije tudi iz inozemstva, predvsem iz Romunije, Saudske Arabije, Jugoslavije, Italije, Zahodne Nemčije in raznih drugih držav. Med velesjmom sklenjene kupčije in pogodbe bodo vsekakor koristno vplivale na bodoči razvoj koroškega in avstrijskega gospodarstva, še posebno na lesnem sektorju, kjer je postal koroški velesj priznan reprezentant za celo Avstrijo.

Prav v tej specializaciji pa je koroškemu velesjmu tudi za bodoče zagotovljen uspešen razvoj, kajti ni naključje, da se je letošnje prireditve v Celovcu udeležila skoraj cela zvezna vlada, marveč je s tem bil dan poudarek pomenu, ki ga igra les v gospodarstvu Avstrije.

40-letni jubilej dunajskega velesjma

Povezan z gledališkim, koncertnim in kinosejmom je bil na Dunaju v času od 11. do 17. septembra 1921 prvi dunajski velesj. Udeležilo se ga je okoli 200.000 obiskovalcev predvsem iz držav nekdanje avstro-ogrške monarhije, pa tudi iz drugih držav so že prišli prvi obiskovalci, ki pa sejmu še niso dali pravi mednarodni značaj. Tega je dunajski velesj dosegel šele leta 1923, ko so sodelovali razstavljalci iz 14 držav. Takrat začeta pot navzgor se je v poznejših letih uspešno nadaljevala in danes, ko gleda dunajski velesj na 40-letno tradicijo, sodi ta razstava med največje v srednji Evropi. Za letošnji jubilejni velesj so se prireditelji dobro pripravili. Povečali so razstav-

dustrijskem sektorju se bodo podjetja iz vseh delov sveta predstavila z najnovejšimi izsledki tehnike. Za kmetijstvo bodo poleg razstavljenih strojev in prikaza mehanizacije kmečkega dela značilni sejma plemenske živine, cvetlična razstava, sejma semenarstva ter zlasti posebna vrtnarska razstava pod naslovom »Tudi v vrtnarstvu kvaliteta«.

Močno zastopana bo tudi tekstilna industrija, pri kateri igra posebno vlogo in privlačnost vsakoletna modna revija. Novost letošnjega velesjma na tem področju bo tekstilna samopostrežba, medtem ko je krznarska razstava že udomačena ureditev na tej prireditvi. Prav tako tudi ne bodo manjkale razstave z vseh področij obrti, galanterije, gospodinjstva, elektrifikacije, stanovanjske kulture ter živilske industrije. Veliko prostora bodo zavzele še razstave igrač, športnih artiklov, nakitja in podobno, zanimiva pa bo vsekakor tudi razstava »Vse za dojenčka«.

Vseh številnih podrobnosti, ki jih bomo srečali na dunajskem jesenskem velesjmu, seveda ni mogoče naštet v kratkem sestavku. Vpogled v zanimivo raznolikost prireditve more dati le osebni obisk. Za obiskovalce iz zveznih dežel nudijo na železnici in avtobusih 25-odstotni popust, pa tudi drugače je za goste dobro poskrbljeno tako z raznimi predstavami v dunajskih gledališčih, kakor tudi s tradicionalno vinsko poskušnjo na razstavišču v Praterju, kjer se v velesjmskih dneh vsako leto srečajo ljubitelji dobre hrane in izbranih pijač.

Dunaj se torej v teh dneh vsestransko pripravlja za sprejem gostov, pripravljajo se v znamenju 40-letnega jubileja svojega velesjma, ki bo hkrati uvod v nov jubilej: kajti prihodnje leto bo pomladanski velesj hkrati 75. dunajski velesj.

Lepa stanovanjska hiša s 5 sobami, 2 kuhinjami in stanovanjem za hišnika, 1000 m² vrta, v Borovljah ob glavni prometni cesti, primerna za vsako podjetje, na prodaj. Vprašati v upravi lista.

ni prostor, predvsem pa obnovili že obstoječe objekte tako v Praterju kakor tudi v velesjmski palači sredi mesta. Poseben pečat pa daje dunajskemu velesjmu vedno večja udeležba inozemskih razstavljalcev, katerih število bo letos znašalo 1773 iz 20 držav, katerim je treba pristižiti še kolektivne razstave 12 držav v »hali narodov«, katera se je razvila v posebno privlačnost za domače in tuje obiskovalce.

Letos bo dunajski jesenski velesj poleg običajnih vzornih razstav spet obsegal vrsto posebnih razstav, pri katerih bosta nedvomno prevladovala industrija in kmetijstvo. Na in-

40 LETNICA DUNAJSKEGA VELESEJMA od 3. do 10. septembra 1961

TEKSTILNO BLAGO IN MODA: Krznarski salon — Luksuzno blago — Umetna obrt — Razstava športnih izdelkov — Modna revija. — Posebne razstave: »Vse za dojenčka« — Tekstilna samopostrežba — Namizna kultura doma

TEHNIKA — INDUSTRIJA: Stroji — Naprave — Orodje — Slabna razstava — Umetne snovi — Tehnika v gospodinjstvu

KMETIJSTVO IN GOZDARSTVO: Razstava kmetijskih strojev s predvajanjem — Sejma plemenske živine: Goveda, prašiči, konji — Cvetlična razstava — Živila in nasladi — Vinska poskušnja

KOLEKTIVNE OBRNE RAZSTAVE:

URADNE KOLEKTIVNE RAZSTAVE 19 DRŽAV IZ EVROPE IN PREKMORSKIH DEŽEL

Obe razstavišči — velesjmska palača in velesjmski prostor — sta odprti vsak dan od 9. do 19. ure, vinska poskušnja in razstava živil pa do 20. ure. Velesjmska palača bo v torek, dne 5. septembra, odprta do 21. ure.

Za obiskovalce velesjma izven Dunaja 25% popusta na železnicih in avtobusih. Velesjmske legitimacije na razpolago pri vseh deželnih in okrajnih kmetijskih zbornicah ter pri vseh z ustreznimi tablo označenih prodajalnih.

RADIO CELOVEC

I. PROGRAM

Poročila: 5.45, 6.45, 7.45, 12.30, 17.00, 20.00, 22.00.
Dnevne oddaje: 5.55 Kmečka oddaja — 6.10 Jutranja gimnastika — 7.55 Gospodarske vesti — 9.00 Pozdrav nate — 10.10 Za gospodinjstvo — 11.00 Zabavna glasba — 13.10 Opoldanski koncert — 18.55 Sport — 19.30 Odmev časa — 20.10 Deželna poročila — 22.10 Pogled v svet.

Sobota, 26. 8.: 8.00 Naš hišni vr — 8.10 Orkestrski koncerti — 13.05 Kako si Dunajčan predstavlja nebasa — 14.15 Pozdrav nate — 16.00 Iz vseh dolin zveni — 16.30 Za delovno ženo — 19.00 Dober večer, dragi poslušalci — 20.15 Salzburške slavnostne igre — 22.15 Plesna glasba.

Nedelja, 27. 8.: 8.05 Kmečka oddaja — 11.00 Dopoldanski koncert — 12.45 Gledališko ogledalo — 13.00 Operni koncert — 13.45 Iz domovine — 14.30 Pozdrav nate — 17.05 Plesna glasba — 18.00 Veselje z glasbo — 19.00 Sport — 20.10 »Faust«, tragedija.

Ponedeljek, 28. 8.: 8.15 Orkestrski koncert — 15.00 Posebej za Vas — 15.45 Knjižni kotiček — 18.25 Za Vas? Za vse! — 18.35 Aktualna za mladino — 19.00 Dober večer, dragi poslušalci — 20.15 In kaj mislite vi? — 20.30 Rumeni ponedeljek — 21.00 Koroška domovinska kronika.

Torek, 29. 8.: 8.00 Zveneč jutranji pozdrav — 8.10 Jutranji koncert — 14.45 Pesništvo iz Koroške — 18.00 Prometna vzgoja — 19.00 Dober večer, dragi poslušalci — 20.15 Radijska igra — 21.25 Pod lujimi zvezdami.

Sreda, 30. 8.: 8.00 Zveneč jutranji pozdrav — 8.15 Orkestrski koncert — 15.00 Glasba za mladino — 18.00 Veselo in sproščeno — 18.15 Pomoči je vsakdo potreban — 18.35 Mladinska oddaja — 19.00 Dober večer, dragi poslušalci — 20.15 Salzburške slavnostne igre.

Četrtek, 31. 8.: 8.00 Zveneč jutranji pozdrav — 8.10 Stara glasba — 15.45 Aktualna repertoar — 17.10 Zaljubljeni gosli — 18.00 Kulturne vesti iz Koroške — 18.05 Kmečka oddaja — 18.35 Mladinska oddaja — 19.00 Dunajski jesenski velesj — 19.10 Dober večer, dragi poslušalci — 20.15 Radijska igra — 21.10 Prepevajo in pripovedujejo o deželni Drave.

Petek, 1. 9.: 8.00 Zveneč jutranji pozdrav — 8.15 Orkestrski koncert — 13.05 Ljudske viže — 15.00 Komorna glasba — 18.00 Koroška narečja — 19.00 Dober večer, dragi poslušalci — 19.15 Za gospodinjstvo — 20.15 Glasba je adut — 21.00 Zabavna glasbena oddaja.

II. PROGRAM:

Poročila: 6.00, 7.00, 8.00, 13.00, 17.00, 19.00, 22.00, 23.00.

Dnevne oddaje: 6.10 Z glasbo v dan — 7.10 Belažke iz dnevnika — 9.05 Šolska oddaja — 11.45 Kmečka oddaja — 12.03 Za avtomobiliste — 15.00 Šolska oddaja — 17.10 Kulturne vesti — 19.30 Zabavna oddaja — 21.55 Šport — 22.10 Pogled v svet — 23.10 Večerna izdaja — 23.20 Glasba za nočnega delavca.

Sobota, 26. 8.: 8.20 Glasba na lekočem traku — 9.20 Ti in žival — 11.00 Ljudske viže — 13.35 Slavni umetniki — 14.15 Godba na pihala — 14.40 Tehnični razgled — 17.10 Slavnostne igre v Avstriji — 17.40 Ljudstvo in domovina — 19.10 Večerna melodija — 19.35 Dobra zabava — 21.15 Pariški ABC — 23.10 Operetni koncerti.

Nedelja, 27. 8.: 8.05 Pariz je vreden polovanja — 10.20 Veselo pelje, veselo igranje — 11.00 Salzburške slavnostne igre — 13.10 Za avtomobiliste — 19.10 Teden dni svetovnega dogajanja — 19.30 Pesmi Franza Schuberta — 19.45 Ob lepi modri Donavi — 20.30 Lepi glasovi, lepe viže.

Ponedeljek, 28. 8.: 6.05 Premislite, prosimo, sami — 8.10 Glasba na lekočem traku — 11.00 Beethovenova glasba — 13.30 Za prijatelja opere — 14.35 Mednarodna radijska univerza — 16.00 Otroška ura — 17.15 Znanje za vse — 17.40 Ženska oddaja — 19.30 Salzburške slavnostne igre — 21.15 Elektronska glasba — 22.15 Plesna glasba.

Torek, 29. 8.: 6.05 Preden odidete — 8.20 Prosimo, prav prijazno — 11.00 Za ljubitelja resne glasbe — 13.20 Teden pri Združenih narodih — 16.00 Nobelovi nagradenci poročajo o napredkih v medicini in biologiji — 16.30 Življenje se prične pri šestdesetih — 17.45 Esperanto — 17.55 UNESCO — 20.30 Vsaka stvar ima dve strani — 22.15 Plesna glasba.

Sreda, 30. 8.: 6.05 Premislite, prosimo, sami — 8.10 Glasba na lekočem traku — 13.30 Za prijatelja opere — 14.35 Avstrijska lirika — 17.40 Zborovski koncerti — 19.30 »Brez viže, brez polnega lista« — 20.00 Operetni koncerti — 21.10 Seine-Donava — 22.15 Priljubljene plesni.

Četrtek, 31. 8.: 6.05 Preden odidete — 8.10 Prosimo, prav prijazno — 11.00 Za ljubitelja resne glasbe — 13.15 Francoska komorna glasba — 14.15 Znani orkestri — 17.40 Ženska oddaja — 20.00 Radijska igra — 22.15 Plesna glasba.

Petek, 1. 9.: 6.05 Mladi glas — 13.30 Za prijatelja opere — 14.35 Mednarodna radijska univerza — 16.00 Otroška ura — 17.15 Znanje za vse — 18.00 Glasba razveseljuje — 19.30 Radijska igra — 21.00 Sodobna jugoslovanska zabavna glasba.

RADIO LJUBLJANA

Poročila: 5.05, 8.00, 10.00, 13.00, 15.00, 22.00, 23.00, 24.00.

Dnevne oddaje: 5.00 Dobro jutro — 5.10 Nekaj domačih — 12.15 Kmetijski nasveti ali Radijska kmečka univerza — 17.00 Lokalni dnevnik — 19.30 Radijski dnevnik.

Sobota, 26. 8.: 8.30 Pionirski tednik — 9.00 Glasba onkraj Atlantika — 10.15 S sprejemnikom na dopust — 12.00 Vaški kvintet s pevci — 12.25 Narodne pesmi in plesni iz bratskih republik — 12.45 Havajski zvoki — 13.30 Razpoloženjska glasba — 14.35 Voščila — 15.40 Iz del Marjana Kazine — 16.00 Humoreska — 16.40 Maški zbor »Enakosti« iz Kranja — 17.15 Pisan spored zabavnih zvokov — 18.00 Iz opere »Manon« — 18.20 Pozdrav z gora — 18.45 Okno v svet — 20.00 Domači vižarji — 20.20 »Slon v hiši«, komedija — 21.21 Melodije za prijatelja koncerta.

Nedelja, 27. 8.: 6.00 Nedeljski jutranji pozdrav — 7.15 Korošnica igra godba na pihala — 8.00 Mladinska radijska igra — 8.49 Skladbe za otroke — 9.05 Z zabavno glasbo v novi teden — 10.00 Se pomnite, tovariši — 10.30 Domače poskočnice — 10.50 Nedeljska matineja — 12.00 Voščila — 13.30 Za našo vas — 14.15 Voščila — 15.30 Mozaik melodij — 17.00 Športno popoldne — 20.00 Zabavni zvoki za vse — 21.00 Športna poročila — 21.10 »Romeo in Julija«, dramatična simfonija — 22.15 Plesna glasba — 23.05 Nočni operni koncerti.

Ponedeljek, 28. 8.: 8.05 Komorni zbor RTV Ljubljana — 8.30 Počitniško popolovanje — 9.00 V svetlu opernih melodij — 10.15 Zvočna mavrica — 11.30 Pri skladatelju Marijanu Lipovšku — 13.30 Narodne in umešne pesmi — 14.35 Pesmi in plesi jugoslovanskih narodov — 15.40 Iz filmov in glasbenih revij — 16.00 Naši popotniki na lujem — 17.15 Soferjem na pot — 18.00 Iz Dvarokove opere »Rusalka« — 18.40 Kulturni globus — 20.00 Panorama zabavnih melodij — 20.45 Koncert Krakovske filharmonije.

Torek, 29. 8.: 8.05 Operna glasba — 8.30 Za otroke — 9.00 Za prijatelja razvedrilo — 10.15 Orkester RTV Ljubljana — 11.15 Branje za vroče dni — 12.00 Vaški kvintet — 13.30 Slavne baritonske arije iz Verdijevih oper — 14.00 Popevke se vrslijo — 14.35 Voščila — 15.00 Chopinove elude — 16.00 Počitniška zgodba — 18.00 Človek in zdravje — 18.10 Od plesišča do plesišča — 18.45 Ljudski parlament — 20.00 Primorski akademski zbor »Vinko Vodopivec« — 20.30 Radijska igra.

Sreda, 30. 8.: 8.30 Počitniško popolovanje — 8.45 Vesela citra — 9.50 Igrajo slavni pianisti preleklosti — 12.00 Domače popevke — 13.30 Vojška godba — 13.55 Hrvatski samospeli in klavirska skladbe — 14.40 Slovenske narodne pesmi — 16.00 Radijska univerza — 16.15 Koncert po željah — 18.45 Sport in športniki — 20.00 Popevke in zabavne melodije — 20.50 Zgodba o Manon Lescaut, radijska priredba opere — 22.15 Zaplešite z nami.

Četrtek, 31. 8.: 8.05 »Na krilih pelja« — 8.30 Za cibabane — 10.15 Solisti mariborske opere — 11.00 Akademski zbor »Tone Tomšič« — 11.15 Branje za vroče dni — 11.35 Melodije iz različnih dežel — 12.00 Bosanske narodne pesmi — 12.40 Domači napravi izpod zelenega Pohorja — 14.05 Radi jih poslušate — 14.35 Voščila — 15.40 Oket koroških akademikov — 16.00 Veliki plesni orkestri — 16.20 Operna glasba — 17.15 Hammond orgle in kitara — 17.30 Turistična oddaja — 18.00 Jaz na koncertnem odru — 18.45 Polni kulturni zapiski — 20.00 Četrtek večer domačih pesmi in napevov — 20.50 Literarni večer: Glas sožitja.

Petek, 1. 9.: 8.05 Glasba ob delu — 8.30 Počitniško popolovanje — 9.00 Od arije do arije — 10.15 Ob obalah južnih morij — 11.40 Olroci pozdravl'ajo — 12.00 Marija Gazdova in Lovro Rešek poje slovenske narodne ob spremljavi Avgusta Slanka — 13.30 Veseli planšarji — 13.55 Tenorista Benjaminu Gigli in Jussi Björling — 14.35 Popevke na lekočem traku — 16.00 Športni tednik — 18.15 Ljudska glasba arabskih dežel — 20.15 Tedenski zunanje-politični pregled — 20.30 Iz del Antonina Dvoraka — 21.15 O marju in pomorščakih — 22.35 Moderna plesna glasba.

RADIO TRST

Slovenske oddaje na valu 306,1 ali 980 Kc/ssek.

Sobota, 26. 8.: 15.30 Tržaški obiski: Prosek-Kontovelj — 16.30 Kavarniški koncert — 18.30 Iz del jugoslovanskih skladateljev — 19.10 Operna glasba — 19.30 Zeno in dom — 20.30 Teden v Italiji — 20.40 Zbor »Emil Adamič« — 21.00 »Večerni pomenek«, komedija.

Nedelja, 27. 8.: 9.00 Kmetijska oddaja — 9.30 Slovenski zbori — 11.30 Za najmlajše — 14.30 Sedem dni v svetu — 14.45 Veseli planšarji — 17.00 Obzornik filmskega sveta — 18.00 Turistični razgledi — 19.00 Nedeljski vesnik — 21.00 Slovenske narodne pesmi — 22.00 Nedelja v športu.

Ponedeljek, 28. 8.: 18.30 Iz del avtorjev Julijske Banecije — 19.05 Baletna glasba — 19.30 Znanost in tehnika — 20.00 Športna tribuna — 20.30 »Štirje grobijani«, opera.

Torek, 29. 8.: 18.30 Orkester RTV Ljubljana — 19.00 Oddaja za mladino — 19.30 Življenje in usode — 21.00 Alpske legende — 22.00 Obrisi ekspresionistične poezije v nemški književnosti: Georg Trakl.

Sreda, 30. 8.: 18.30 Orkester Tržaške filharmonije — 19.10 Tenorist Janez Lipušček — 19.30 Zgodovinski sprehodi po tržaških ulicah in trgih — 21.00 »Krokodili«, drama.

Četrtek, 31. 8.: 19.00 Klarinetist Miha Gunzek — 19.10 Folklor z vsega sveta — 19.30 Belažke študentom na počitnicah — 21.00 Znani dirigenti.

Petek, 1. 9.: 18.30 Simfonični orgester Italijanske radiotelevizije — 19.00 Koncertni jazz — 19.30 Obletnica tedna — 21.00 Gospodarsko in delo — 21.15 Koncert operne glasbe — 22.00 Garibaldijski pisatelji.

TELEVIZIJSKI PROGRAM

Vsako dnevna oddaja: 20.00 Cas v sliki, Oddaja Cas v sliki tudi vedno pred zaključkom televizijskega programa.

Nedelja, 27. 8.: 17.00 Za otroke — 18.15 Svet mladine — 18.45 Za družino — 19.30 »Casi fan lutfe«, opera.

Ponedeljek, 28. 8.: 19.30 Oknar — 20.20 Aktualni šport — 20.40 Enaidvajset — 21.20 »Sokrivci«, veseloigra.

Torek, 29. 8.: 19.30 Televizijska kuhinja — 20.20 »Rivali v šestih nočeh«.

Sreda, 30. 8.: 17.00 Za otroke — 17.30 Lutkovno gledališče — 19.30 Severnoafriški mozaik — 20.20 »Jekleno mreža«.

Četrtek, 31. 8.: 19.30 Avtodorke — 20.30 »Notranji glas«, ljudska igra.

Petek, 1. 9.: 16.00 Bokačanje med Nemčijo in Japonsko — 19.35 Na vodnih smučkah — 19.55 »Kračka pred osmo« — 20.30 »Clavigo«, drama.

Za štetje srčnih utripov

Skupina angleških strokovnjakov je sestavila posebno napravo za stalno štetje srčnih utripov pri ljudeh; naprava se odlikuje po tem, da je prav gotovo najmanjši merilni aparat te vrste na svetu. Ta naprava ima obliko običajnega krojaškega naprstnika, pa tudi nič večja ni od njega. Bolniku jo — prav kot resnični naprstnik — nataknejo kar na prst. V aparatu je vgrajen posebno majhen kristalni mikrofon, ki je zvezan z večjo kontrolno napravo, na tej pa je mogoče vsak hip »odčitati« utrip bolnikovega srca.